Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...ай 1921 оной ...и 21-һээ гарана | № 206 (15829). | 1981 оной сентябриин 6, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

НҮХЭР В. И. ПОПОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын партийна болон ажахын органуудта үнн удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын шэлэй заводой химлабораториин инженер-петрограф нүхэр **Попов** Виктор Ивановичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной сентябриин 4.

НАМАРАЙ ХҮДЭЛМЭРИНҮҮДЭЙ ЭРШЭ, ШАНАР, ДЭЛИСЭ ШАНГАДХАЯ!

...БИ-ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ-НАМДА

ХОНИШОН НЭРЭДЭЭ ...ҮРЭХЭЛ ДАА

...эгэн Улаан-Үдэ хотодо болоһон рес...ын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэ...ублээндэ хабаадаагүйшье һаа, тэндэ ...н элидхэл болон хонишодой, мэр...эдэй, хүтэлбэрилэгшэдэй хэлэһэн ...гэй, хонишодой арбан нэгэдэхи ...жэлэй хоёрдохи жэлдэ бэелүүлхэ ...алис уялгануудтай ехэ анхаралтай...нилсаһан байнаб. Бидэнэрэй хэжэ, ...о байһан ажал хэрэгүүд бүхы та...шэнжэлэгдэһэн, тэрээндэ зохихо ...ээ үгтэһэн, дутуу дунданууд тон зу...шүүмжэлэгдэһэн, саашанхи зорилго...ой яһала һайнаар тодорхойлогдоһон ...

...ээр бидэ хонишодто хамтын, гүрэнэй ...ин, зээри найдагдажа, даалгагда...шэ гээшэ. Тэрэниие гарза хоролто...үланггүй, арьбадхан үргэдхэхэ уял...й. Энэ найдабари харюулха арга ...о хаа хаанагүй бии гэжэ һананаб. ...һүрэгүүдээ жэлэй дүрбэн сагта ...а, таргалуулха бэлшээри байна. Гам...р, зүбөөр гаргашалжа шадабал, тэ...ше дутагданагүй. Хонишодой байра ...е, ажалай түлөөһэндэ гомдохо ... байхагүй. Һайнаар, үнэн сэхээр ...оһон хонишод хүндэ ямбада яһала ...з, али болохоор урмашуулагдана. ... үедэ хонишон гэһэн нэрэмнай ...ай, ажалша бэрхэ, сэбэр сэхэ зон ...дхатай болоо гэжэ ойлгожо ябаг... Тиимэһээ энэ мангин нэрэдээ хүрэ...үдэлхэ, тэрэнээ арюун сэбэрээр ...ябаха гэжэ хонишон бүхэн оролдо...тотой ааб даа.

...Гармасу Доржиевна һамгантаяа ар... жэлэй туршада эхэ хонидой ота...үдэлжэ байнабди. Энэ үедэ хэды ...элнүүдэй тохёолдоошье һаа, урдаа ...һан түсэбтэ даабаринуудые жэн... дүүргэжэ гарагдаа гээшэ. Хурь... абаха, түлжүүлхэ, ноохо тушааха ... арбадахи табан жэлэй түсэб бүрин ...үлэгдээ һэн. Энэ жэлдэ отарынгаа ... хонин бүриһөө 101 хурьга томо ...ю, түс бүринень дунда зэргээр 23 ...раммда хүргэжэ, эхэһэнь һалгааһан, ... бүриһөө 3,7 килограмм нооһо хай...а тушааһан байнабди.

...э үрэ дүн бэлэхэнээр түйлагдаагүй. ... гэхэдэ, нёдондо манай эндэ холо. ...н үзэгдөөгүй ехэ ган гасуур болоһон ...аа үбһэ, тэжээл бага нөөсэлэгдэһэн, ...ээри ехээр муудаһан байгаа бшуу. ... тиимэ байбашье, хубаарьяар үгтэһэн ... гамтайгаар гаргашалжа, хагда ...ой газар бэдэржэ, һүргөө бэлшээ... ...шаар һайнаар ондо орогдо, ажа... ...эл амжалтатайгаар түгэсхэгдөө гээ...

...эз жэлдэ байгша онойхиноо дутуу...олон түл абаха, нооһо тушааха со... уялга абаад байнабди. Мүнөө ...э үргаса нёдондонойхитой жэшээгүй һайн. Зунай хүхэ ногоон дээрэ 660 эхэ хониднай һайса таргалуулагдаа. Августын хорёодоор хонидоо искусственна аргаар урэжүүлжэ захалаабди. Техник-урэжүүлэгшээр би өөрөө ажалланаб. Энэ хүдэлмэри хорёод үдэртэ дүүргэгдэхэ юм. Үглөөнэй 5 сагта ототой хонидоо илгажа абаад, тэдэнээ урэжүүлһэнэй һүүлээр амяарань бэлшээгээд, үдэшэлэн хоёрдохёо урэжүүлнэб. Бэдэрдэг хусануудаа тээльниг соо оруулжа, ногоон һолоомоор эдээлүүлнэбди. Мүн урэжүүлгын урда тээ, тэрэнэй һүүлээр эхэ хониднай ногоон һолоомоной үзүүр дээрэ, хэнээ ногоондо адуулагдадаг. Энэмнай хонидой хээлидэ, тэдэнэрэй олоороо эхирлэхэдэ угаа туһатай гэжэ ойлгодогбди. Мүн сенаж, ногооной гурил эдюулхэдэ һайн гэжэ шэнжэлэгдээ.

Дунда һургуули дүүргэһэн Николай хүбүүмнай энэ жэлһээ бидэнтэеэ суг хүдэлжэ захалба. Энээндэнь баятайбди, дүршэл шадабаряа хүбүүндээ дамжуулха байнабди.

Үрэжүүлгэеэ дүүргэһээр һүргөө таряанай, кукурузын үзүүртэ адуулжа, таргыень хүсөөдэгбди. Үбэлэй гэр, малай байра заһабарилагдажа эхилэгдэнхэй. Иигээд хониг хүсэд хүрэхөөр бэлдэгдэхэ. Үһалуури һайн.

Эндэ үшөө нэгэ асуудалда тогтохо хүсэлтэйб. Юуб гэхэдэ, манай колхоздо хонишодой бригаданууд ажахын тооосоондо оруулагдаагүй байһаар. Энээниие нэгэ дутагдал гэжэ тоолоноб. Яахадааб гэхэдэ, үбһэ, тэжээлээ гамтайгаар гаргашалжа, эд хэрэгсэлдээ эзэн ёһоор хандажа, элдэб заһабарилгада мүнгэ зөөри багаар гаргашалһан хонишод бусадтай адли тоологдожо, урмашуулагданашьегүй. Бусад ажахынуудта хонишод чек хэрэглэдэг болоо гэжэ дуулагшаб. Тэрэ ехэл һайн байгаа.

Түл абаха үедэ хоёр сакманщик ерэжэ хүдэлдэг. Эдэмнай манай танил, найдалтай хүнүүд.

Иигэжэ бидэнэр ерэхэ жэлдэ бүри оролдосотойгоор ажаллажа, абаһан уялгаяа сүм бэелүүлхэ байһандаа этигэнэбди. Юрэдөө республикымнай бүхы хонишод энэ хүндэтэ нэрэдээ хүрэхөөр амжалта түйлаһай гэжэ хүсэнэб. Тиигээл һаа, үргэн Буряад оромнай хонин ажалаараа Эхэ орон дотороо суурхаа гээшэл.

Д. ТЫГШЕЕВ,
Хяагтын районой Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон.

ХОЁР ОНДОО БАЙДАЛТАЙ

Һахалиин совхозой Г. С. Серебренниковэй хүтэлбэрилдэг бригада Хурамхаанай совхозой Томогтын тракторно тарян ажалай бригадатай хүршэнэр юм. Теэд энэ хоёр коллективэй таряа хурялгадаа хэр бэлэдхэлтэйгээр ороһыень харахада, тад ондоонууд байшоо.

Түрүүшын бригадынхид ургаса хурялгадаа эртээнһээ, яаралгүйгөөр, бодомжотой һайнаар бэлдээ. Энэ жэлэй ургасые харалсажа, ямар аргаар тэрэниие хуряахада гээлтэ гарахагүйб, эрхим шанартайгаар абтахаб гэжэ зүбшэлдэһэн, бодото хэмжээнүүдые саг сооонь абажа үрдиһэн байха юм. Бүхы комбайнуудаа, автомашинануудаа заһабарилжа, ороохо гоожохогүйгөөр, набтар таряа гээлтэгүйгөөр хуряахаар тааруулһан. техническэ болон ажаһуудалай талаар хангаха хэрэгтэ ехээр анхарһан байгаа. Тиигээд ороохо тарянай эртээр эдеэшэжэ байһыень онсо хиналтадаа абаа һэн.

—Тарянай хурягдахаар болохолоор лэ бүхы техникэ тасагдаа, —гээд бригадир Г. С. Серебренников мэдүүлбэ.—Ветерануудһаа дутуугүй манай залуу механизаторнууд социалис мүрысөөндэ оролсоо. Тэдэнэрэй дунда үнинэй механизатор, кукурузашан И. Г. Бурцев, механизаторнууд В. Толстихин, В. Никитков, М. И. Бурцев, В. Изместьев, В. Любовников, М. А. Бурцев гэгшэд бии.

Силосэй ногоо хуряаха хүдэлмэридэ Юрий Бурцев, Владимир Седунов бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана. Эдэнэр 200 гектарай ургаса хуряажа, һахалиин һү һаалиин фермын газаа 2 мянга гаран тонно шэмэтэ һайн тэжээл дараа. Тиигэжэ эндэхи малшад силос элбэгтэй болоһондоо баяртай. Силос дараха хүдэлмэри улам эршэтэйгээр үргэлжэлжэ байна.

—Энэ жэлдэ ороохо тарягаа нарин һайнаар хуряажа абаха зуураа бү... һолоомо болон мэхиинзээ заахашье гээнгүйгөөр суглуулха гэжэ оролдонобди.—гээд Г. Серебренников саашань хэлэбэ. — Бүхы комбайнууд, тэрэнэй тэргэнүүд һайнаар бэлдэгдэнхэй. Ороохоной тоог, складууд сэбэрлэгдээд. таряа сэбэрлэхэ ба тээхэ машинанууд заһабарилагданхай.

Үнгэрһэн жэлдэ энэ бригадынхид һайн шанартай паар бэлдэһэнэй, байгша ондо бүхы тарилгада эрхим сортын үрэһэ хэрэглэһэнэй ашаар хэды ган гасуур болоошье һаа, яһала һайн ургаса хуряажа байна. Гансахан шэниисэ 560 гектар дээрэһээ хурягдаха юм.

Эдэ үдэрнүүдтэ комбайнернууд Виктор Любовников, Валерий Изместьев, Михаил Бурцев гэгшэд баалнуудые суглуулан сохижо захалаа. «Нива» комбайнуудынь нэгэшье хоолос гээнгүйгөөр хуряажа гарана.

—Юу хэлэхэб даа. огторгой манайшье ажал хэрэгтэ ехэ хохидол ушаруулаа, —гээд механизаторнууд мэдүүлнэ. —Тиигээшье һаа, ороохо тарятай, тэжээлтэй байхабди гэжэ һанагдана.

—Ургасашье найдалтай ааб даа.—гээд, бригадир хөөрэлдөөндэ оролсоно. —Юрэдөө, ган гасуур гээд лэ шаптаг урдаа баридаг болошообди. Теэд энэмнай нютаг талымнай юрын лэ ушар гээшэ ааб даа. Тиимэһээ бидэнэр иимэ уларилтай газарта ямар аргаар найдамтай ургаса абаха тухай-аа бодомжолхо, тэмсэхэ ёһотойбди.

Удаань Хурамхаанай совхозой Томогтын тракторно-таряан ажалай бригадада хүрэбэбди. Эндэхи механизаторнууд мүн лэ найдалтай ургаса абахын түлэ бүхы агротехникэеэ нарижуулан тааруулдаг болонхой. Түс бригадынхид хүршэнэрһөө жэшээ абажа. баһал муу бэшэ ургаса түйлаба. 800 гектар дээрэһээ ороохото ургамалнуудые хуряахаяа байна. Теэд механизаторнууд энээгээрээ баярлаха зуураа, голхорхо, гомдохо баатай болошоо. Юуб гэхэдэ, тарягаа хадажа захалха гэхэдэнь, комбайнуудынь бэлэн бэшэ байшоо. Совхозой хүтэлбэрилэгшэд тарян иимэ эртэ эдеэшэхэ гэжэ хүлеэгээгүй һуугаа ха юм.

...Энэ жэлэй таряае хуряахань бэлэн бэшэ. ...ехээр гандаад, һүүлэй үедэ унжагай үһан бороо захалшоо. Тиигэжэ доропоо ногоон тарян хурданаар ургажа байна. Иимэ ушарта таряа хуряахань орёо бэрхэ болобо.

Эдэ бүгэдые харзада абажа, механизаторнууд техникэеэ тааруулна, заахашье гээлтэ, хоролтогүйгөөр хуряаха гэжэ оролдоно.

Механизаторнуудай иимэ бэрхэшээлтэй сагта ажаллажа байхадань, тэдэниие халуун анхаралаар хүреэлхэ гээшэ тон шухала ааб даа. Теэд эндэ тиимэ юумэн обёорогдобогүй.

Хурамхаанай совхозой эндэхи хоёр полевой станаар ябахада, механизаторнуудай амарха хамтын байра сагаадагдаашьегүй, сэбэрлэгдээшьегүй, шорой шохойдо дарагдашаһан байба. Телевизор, радио, газетэ, журнал гэхэ мэтэ байхагүй. Ургаса хурялгын үе ямар гуримтайгаар ажаллаха тухай юушье бэшэгдээгүй. Механизаторнуудай дунда мүрысөө дэлгэрүүлхэ, түрүүшүүлые урмашуулха тухай мэдэхэ юумэн байхагүй. Совхозой дирекци, партком энэ талаар ехээр гээгдээ, дээрээ ортоо гээшэ ха.

Имэрхүү дутагдалнуудые тэсэхээр бэшэ гэжэ һанагдана. Энэ жэлэй хүндэ хүшэр хурялгые һайнаар үнгэргэхын түлэ механизаторнуудта һаадгүйгөөр ажаллаха, зохидоор амарха арга олгохо хэрэгтэй байһаниинь элитэ.

В. ГАРМАЕВ,
Хурамхаанай районой газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ШЭНЭ УРГАСЫН ТАРЯАН—ТООГ ДЭЭРЭ

Бэшүүрэй районой колхоз, совхозуудай ажалшад шэнэ ургасаяа эршэмтэйгээр хуряажа байна. Сагай уларилай хүшэр хүндэ байдалда ургуулагдаһан түрүүшын 20 мянган центнер ороохо тарян ажахынуудай тоог дээрэ буулгагдажа, сэбэрлэгдэжэ эхилбэ.

Хүдөөгэй механизаторнууд шэнэ ургасаяа гээлтэ, хоролтогүйгөөр сүтлүүлжэ сохижо абахын түлэ бүхы мэргэжэл, шадабариха элсүүлнэ. Мүнөө хаа хаанагүй таряалан дээрэ трактор, машинын хүнхинөөн замханагүй. Хүн зон ехэ урма баяртайгаар, оролдосотойгоор ажаллана.

Мүнөө район дотор хамта дээрэ 4 мянган гектар талмайн таряан унагаагдаа. Тэрэнэй 2 мянган гектарынь суглуулагдажа сохигдобо. Механизаторнууд һайнаар эдеэшэһэн таряа сэхэ хуряана. Тиихэдэ зарим газартаа эдеэшэһэн, мүн гүйсэд эдеэшээгүй ургаса амяарламал аргаар хадагдана.

Шэнэ ургаса хаһа саг соонь, богони болзорто, һайн шанартайгаар хуряажа абаха гэһэн социалис мүрысөөндэ эндэхи «Победа» колхозой механизаторнууд эрхимлэжэ ябана. Тэдэнэр 8 мянган центнер ороохо таряа тоог дээрээ буулгаба. Еланай колхозой, мүн Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой таряашад түс түстаа 4 мянга гаран центнер түрүүшын аяр шарахан шэнисын ороохо сэбэрлэбэ.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ Бэшүүрэй районой колхоз, совхозуудай ажалшад ороохо таряанайнгаа дээжэһээ Эхэ оронойнгоо амбаарта тушааха гэжэ шиндэбэ. Тэдэнэр дүн хамта 100 мянган центнер шэнэ ургасын таряа гүрэндэ худалдахаар хараална.

Д-Д. ГАРМЫН.

ЭРДЭМТЭДШЬЕ ТУҺАЛНА

Энэ жэл манай колхозой колхозниггууд тэжээл ехээр нөөсэлхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна. Бүри июль һарада үбһэшэдэй звенонуудые, оньһожоруулагдамал бригадануудые эмхидхэжэ, сабшалан дээрээ гаргаа һэмди. Тэрэнэй хажуугаар малшад, пенсионернүүд, һурагшад, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд урдандаа сабшагдадаггүй газарнуудайнгаа ногооe унагаана.

Районой, мүн городой эмхи болон албан зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд ажахыдамнай жэл бүри ехэхэн туһаламжа үзүүлдэг. Байгша ондошье тэдэнэр олоороо хабаадалсахаар хараалагдаһан байгаа. Тиимэһээ мүнөө жэлдэ колхозой правлени, партком үбһэндэ хамһалсахаяа ерэгшэдые байраар, эдеэ хоолоор хангаһан байна. Иимэ бэлэдхэлтэйгээр уттахадамнай, тэдэнэр аша үрыемнай харюулна. Жэшээ абаад үзэе. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай эрдэмтэд бидэнтэй нягта холбоо барисаатай. Тэдэнэр жэлэй дүрбэн сагта шадаха зэргээрээ туһа хүргэдэг.

Мүнөө августын эхеэр филиалай Биологиин институдай хүдэлмэрилэгшэд тэжээл бэлэдхэлсэхээ ерэнхэй. Тэдэнэр Зүүн-Тохойн сабшалан дээрэ үбһэ хуряана. Эндэ В. А. Ревенскиин хүтэлбэрилдэг звенодо эрдэмтэд хамһалсажа, богони болзор соо томо гэгшын 8 һүри бодхоолсоо. Үбһэ хурялгада Ц. Х. Цыбжитов, Ц. Д. Мангатаев, Р. М. Аюшеев, Х. Р. Будаев гэгшэд шалгарба. Ягодныи отделенидэ медицинын эрдэмэй кандидат М. Б. Бичихановай даадаг бүлэг эрдэмтэд витаминтай ногооной гурил гаргана. Тэдэнэр хоёр бүлэг болон хубааржа. хоёр халаанда хүдэлжэ, 300 центнер үнэтэ тэжээл бэлэдхээ. Эндэ С. М. Баторов, К. В. Ракшаин, И. О. Убашеев болон бусад һайнаар хүдэлөө.

Сенаж даралга дээрэ Р. Б. Гармаевай ударидадаг залуу эрдэмтэдэй бүлэг 17000 центнер шэмэтэ тэжээл нөөсэлбэ. Тэндэһээ ажалай түрүүшүүл В. К. Кузьмин, Э. Д. Дамбиев, С. К. Миронов гэгшэдые дурдажа боломоор.

Тогоошод М. Г. Меркушева, С. Л. Мондоева, О. Д. Цыренжапова. С. Д. Миронова, Е. П. Никифорова болон бусад үбһэшэдтөө амтатай эдеэ хоол бэлдэһэндээ магтаалда хүртэнэ.

Эрдэмтэдэй бүлэг толгойлжо ерэһэн биологиин эрдэмэй кандидат Х. Р. Будаевые онсо тэмдэглэлтэй. Тэрэ бүхы юумэндэ хододоо һанаагаа зобожо ябадаг хүн юм.

Буряадай филиалай коллектив колхоздомнай тэжээл ехээр бэлдэжэ үгэхэ зорилгоёо урагшатай бэелүүлжэ байна.

С. ДОРЖИЕВ,
Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

ҮШӨӨ ДАХИН ТЭЖЭЭЛЭЙ ШАНАР ТУХАЙ

ҮБҺЭН. Һүүлэй үдэрнүүд хүрэтэр үбһэнэй шанарынь шэмэтэ зүйлнүүдэйнгээ зэргээр нэгэдэхи ба хоёрдохи классайхяар сэгнэгдэхээр байгаа гээшэ. Тиимэһээ тэрэниие бэлэдхэхэ технологи наринаар баримталһан бригада болон звенонуудта үбһэнинь эрхим шанартайда тоологдоһоншье байна. Иимэ һайхан үбһэн Борьёогой совхозой нүхэд Гончаровой, Шарановай, Филипповэй звенонуудта, Загарайн районой «Гигант» колхозой нүхэр Шишинэй. Түнхэнэй районой «Восточные Саяны» колхозой нүхэр Будаевай, Улаан-Үдын районой Оронгын совхозой нүхэд Комизаловай, Бадмаевай. Цыремпиловэй звенонуудта, мүн бусад олон коллективтэ абтаһан байха юм.

Зүгөөр хэдэ хэдэн ажахыда ногоогоо муугаар хуряажа, доогуур шанартай үбһэ абана. Энэмнай гол түлэб хура бороогоо болодог гээшэ. Тиимэһээ энээхэн үедэ үбһэ түргэнөөр хатааха бүхы онол арганууд хэрэглэгдэхэ, үбһэ, болон таряа талханай орондо үхэрнүүдтэ эдюулхэ ногоон хэршэгдэн бэлдэгдэхэ ушартай. Энэ ушарта ногооной шэмэтэ бодосууд алдагдахагүй байна бшуу. Харин ногооe сабшаад. хурада оруулаа һаа. ногооной шэмэ ехээр доошолдог ааб даа.

Үбһэ һайханаар хуряажа абахын түлэ ногоо сабшалга һүрилэлгэ хоёрой хоорондохи забһарые хороохо гэжэ оролдохо хэрэгтэй. Ногооной шингэй 17 процентдэ хүргэгдэхэлөөр лэ һүрилжэ болохо. Теэд бэлэдхэгдэһэн үбһые шалгажа үзэхэдэ, эхэнхидээ үлүүсэ хатаагдашана. шингынь 11,6 процентдэ хүргэгдэжэ, ногооной эгээн шэмэтэ набшаһаниинь үйрүүлэгдэжэ, гээгдэнэ ха юм.

Мүн зарим газарта ногоогоо хүсэд хатаангүйгөөр, үнгэрүү шингтэйгээр һүрилэжэрхихэ баримтанууд дайралдана. Тиимэ үбһэн буритадаг, үжэдэг байна.

Саашадаа үбһэеэ зохидоор хатаажа һураха, ногооной шанарыень алдахагүй гэжэ хаа хаанагүй оролдохо шухала болоно.

Тиихэ зуура олохон ажахынууд бэлэдхэһэн үбһэнэйнгөө шанарые тодорхойлхо гэжэ оролдоногүй. Иимэ баримтанууд Загарайн, Захааминай, Хэжэнгын болон бусад хэдэн районуудта дайралдана.

Мүнөө үедэ бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй мила 14 процентнь шанарай талаар шэнжэлэгдэнхэй. Энэ шэнжэлэгдэһэн үбһэнэй 44 процентнь 1-дэхи классай, 13,5 процентнь — 2-дохи классай, 13,9 процентнь — 3-дахи классай, бэшэниинь ямаршье класста тоолохоор бэшэ байба.

НОГООНОЙ ГУРИЛ. Бүхыдөө 12,3 мянган тонно ногооной гурилай шанар шэнжэлэгдэһэн байна. Тэрэнэй оройдоол 1 процентнь нэгэдэхи классайхида, 5,5 процентнь — хоёрдохи, 8,7 процентнь — гурбадахи, 20,5 процентнь — дүрбэдэхи, 33,2 процентнь — табадахи классайхида сэгнэгдэһэн, аяар 31,1 процентнь ямаршье класста тоолохоор бэшэ байшоо.

Һайн шанартай ногооной гурил Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Зэдын районой Торнин совхозуудта, тэндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, Нарһатын совхоздо, Твороговско шубуунай фабрикада, «Шергинский» совхоздо, Мухар-Шэбэрэй районой «Авангард» совхоздо, «Коммунизм» колхоздо, Сэлэнгын районой Ленинэй нэрэмжэтэ, Улаан-Үдын районой «Искра» колхозуудта бэлдэгдээ.

Ногоон тэжээлые шэмэтэ зүйлнүүдээрнь абажа үзэхэдэ, 5-дахи классайхиһаа доошо бэшэ шанартай гурил гаргагдахаар байгаа. Теэд тэрэнэй ехэхэн хубинь ямаршье класста тоологдоогүй. Энээнэй гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, иимэ гурил гаргадаг агрегадуудай пеэшэн соохи температурые зүбөөр баримталаагүйһөө ногоон үлүүсэ шарагдажа, шэмэ шанараа алдана бшуу. Хойшодоо энээндэ ехээр анхарха. АВМ агрегадуудай пеэшэн соохи халууень зүбөөр баримталха, сабшагдаһан ногооe удаан хэбтүүлэнгүй гурил болгохо хэрэгтэй.

СИЛОС БА СЕНАЖ. Мүнөө жэлэй ургасаар абажа үзэхэдэ, 1-дэхи ба 2-дохи классайхиһаа доошо бэшэ шанартай силос дараха арга бии. Бэшүүрэй районой «Рассвет», «Дружба» колхозуудта, Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо, Байгалай ОПХ-да, Улаан-Үдын районой «Искра» колхоздо, «Заветы Ильича» совхоздо. Мухар-Шэбэрэй «Эрдэм» совхоздо болон бусад зарим ажахынуудта эрхим шанартай силос дарагдаад байна.

Харин энэ хүдэлмэридэ бии байгаа дутагдалнууд һанаа зобооно. Хэдэ хэдэн ажахыда һайн шанартай ногооe траншей соо хээд, тэрэнээ дүүргэнгүй удаан. 2—3 үдэр үлүү хэбтүүлжэ, ехээр халааха, гутааха баримтанууд дайралдана. Энэмнай гол түлэб ногооe һайса нягтаруулан дараагүйһөө, траншейе тэжээлээр дүүргэжэ, хааха болзорые унжагайруулһан дээрэһээ болоно бшуу. Силостэ дарагдажа байһан ногооной шиңг 68—75 процент (сэлмэг үдэртэ) байбал, һайн гээшэ. Энээнһээ хуурайшаг байбалнь, ногооe һайса дараха, нягтаруулха хэрэгтэй. Кукуруза, наран сэсэг хоёрой ногооной шинг 80—85 процентдэ хүрэшэдэг байха юм. Энэ ушарта тиимэ ехээр, шүүһэнэйнь гаратар дараһанай хэрэггүй. Иимэ шинг ехэтэй ногооной тонно бүридэ 100—200 килограмм сагаан һолоомо холилсоходо зохид юм.

Тиин траншейнүүд урид һайса сэбэрлэгдэнэгүй, тэрээндэ хүрэхэ харгы зам заһагданагүй. Энээн дээрэһээ боложо, силос шорой шохойтой худхаралдажа, тэрээн соо тоһолиг кислота бии боложо захална.

Тэрэшэлэн энэ жэлдэ гол түлэб нэгэдэхи, хоёрдохи классай сенаж дараха арга бии. Харин энэ шэмэтэ тэжээл дараха технологиин наринаар баримталагдадаггүй дээрэһээ шанарынь доошолно. Мүнөө үедэ Зэдын, Хяагтын районуудай ажахынуудта шанараар бирагүй сенаж дараха баримтанууд ушарна. Энээнэй шалтагаанууд силос дараһантай адлирхуу юм.

В. БЕКЕТОВА,
Буряадай республиканска агрохимлабораториин таһагай начальник.

ТАСС

ШЭНЭ ҺОНИН

АДЛИ ЭРХЭТЭЙ АХА ДҮҮНЭРЭЙ НЭГЭН

...ЛЬЧИК. (ТАСС). На... һарын түрүүшын үдэр... Кабардино-Балкариин ... дээрэ һаруул һайхан ... орожо ерээ: энэ ав...но республика тогтоог...айгуулагдаһаар 60 жэ... ойе тэмдэглэжэ бай... Урасхаалта ойдо зорюу... зарлагдаһан. КПСС... обкомой, Кабардино-Балкариин АССР-эй Верховно Соведэй баярай суглаан сентябриин 4-дэ болобо.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалгые партиин Кабардино-Балкариин обкомой нэгэдэхи секретарь Т. К. Мальбаховай соносхоходонь, суглаарагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа.

Үгэ хэлэгшэдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, урдань гээгдэнги захa газар байһан энэ нютаг жаран жэлэй турша соо хүгжэнги промышленностьтай, социалис хүдөө ажахытай, соёл болон эрдэмэй һалбаран дэлгэрһэн республика болонхой. Кабардинецүүд, балкарецуудай ажабайдалдахи эдэ ехэ хубилалтанууд—партиин ленинскэ политикын, агуу ехэ ород арадай. СССР-эй бусад арадуудай үнэн сэдьхэлэй туһаламжын аша үрэ болоно. Республикын амжалтанууд үндэрөөр сэгнэгдэнхэй—тэрэнэй туг дээрэ дүрбэн орден яларна.

Кабардино-Балкариин ажалшад КПСС-эй XXVI съездын табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шийдхэжэ байна, Эдэнэр арбан нэгэдэхи табан жэлэй габшагай вахтада жагсанхай. Республикын промышленность байгша оной найман һарын даалгабариһаа галуур 22 милион түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө. Таряашад габшагайгаар ажаллана.

Баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ бэшэгые ехэ баяртайгаар батална.

ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

...оной нефтьшэд ба газ... амжалтатайгаар ажалла... Нефть ба газ дамжуулха ...онууд эршэмтэй түргэ...о баригдана. Түрүүшын ...й ба бүхы табан жэлэйн... даалгабаринуудые дүүргэ... түлөө социалис мүрысөөн ...өөр дэлгэрэнхэй. Неф... ба газай промышленнос... хүдэлмэрилэгшэдэй бү... ...эзнэ үдэртэ зорюулагда... баярай суглаанда хабаа...д хүдэлмэриингөө ашаг үрэ болон шанар улам дээшэлүүлхэ гэжэ коллективүүдэй эрмэлзээн шармайжа байһан тухайда хэлэбэ. Суглаан сентябриин 4-дэ Москвада, Кремлиин Съезднүүдэй ордон дотор болоо.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор Н. К. Байбаков, В. Э. Дымшиц, хэдэ хэдэн Министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд. эрдэмтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, социалис мүрысөөндэ илагшад. ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэд президиумдэ һууба.

Газай промышленностиин министр В. А. Динков элидхэл хээ.

Һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлэ бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ, дүй дүршэлөө элсүүлэн хүдэлмэрилхэ гэжэ суглаанда хабаадагшад найдуулба.

(ТАСС).

...АСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

...оветскэ Союзда 1981 оной сентябриин 7-һоо сентяб... 25 хүрэтэрхи үе соо, Номгон океан дээрэхи далайн ... миль түхэреэн радиусаар хизаарлагдаһан, хойто ...ютагай 34 градус 30 минута, баруун долготагай 178 ...с 16 минута координадуудтай район руу түлхин гара... ракетэнүүд дэгдээгдэхэнь.

Аюулгүй байдал хангахын түлэ нютагай сагаар үдэр бүри 6 часһаа 16 час хүрэтэр дурдагдаһан район ба тэрээн дээрэхи агаарай дайда худар далайн ба агаарай суднануудай орохогүй тухайда зохихо зурганууудтаа заабари үгэхыень Номгон океан дээрэхи далайн ба агаарай замуудые хэрэглэдэг бусад гүрэнүүдэй правительствануудые СССР-эй правительство гүйна гэжэ мэдүүлхээр ТАСС этигэмжэлэгдээ.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

КОММУНИСТНУУД, ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛ

Манай совхозой ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха талаар яһала амжалтануудые туйлажа байнхай. Мяха гүрэндэ худалдаха түрүүшын хахад жэлэй түсэб 121 процент, һү — 169 процент дүүргэгдэһэн байна. Һү гүрэндэ худалдаха гурбан кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн тухайгаа һая элидхэбэбди. Энээнһээ гадна ниитын адууһа малай гарзалха ушар нилээд үсөөрһэн, түл олоор абтаһан зэргэтэй.

Гэбэшье бидэ мал ажал эрхилхэ хэрэгтэ үшөө ехэ амжалта туйлаха арга боломжотойбди гэжэ тэмдэглэхэ байнаб. Тэрээндэ хүрэхын тула түбхын түрүүндэ һайн шанартай, үбэлжэлгын хаһада бардам хүрэхэ тэжээл бэлэдхэхэ ёһотойбди. Үнгэрһэн малай үбэлжэлгын хаһада оройдоо 56 процент хэмжээтэй тэжээлээр хангагданхай ороо һэмди. Тиимэһээ малай үбэлжэлгэ хүндэ хүшэр байдалда үнгэрһэн байха юм. Энэ дутагдалай хойшолонгые хараадаа абажа, энэ жэлдэ адаг 24500 центнер үбһэ хуряаха, 4500 тонно силос болон сенаж дараха, 80 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ зорилго урдаа табинхайбди.

Энээниие бэелүүлхэ хэрэгтэ совхозой партийна организаци гол үүргэ дүүргэхэ уялгатай байна. Ушар иимэһээ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриин эхилхын урда тээхэнэ энэ халуун хаһые эмхи гуримтайгаар үнгэргэхэ тухай асуудал партийна суглаан дээрэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэһэн байнабди. Эндэ үгэ хэлэһэн коммунист бүхэн урда жэлнүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгын кампаниин үедэ гаргаһан дутуу дунданuудые дабтахагүйн тула юу хэхэ, доторойнгоо арга боломжонуудые яажа гүйсэд хэрэглэхэ ёһотой байһанаа үнэн зүрхэнһөө элирхэйлһэн байгаа. Эдэ бүгэдэнһөө үндэһэлһэн зохихо шиидхэбэри абтаа һэн.

Энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэлгын хаһа хүндэ хүшэр байдалда үнгэржэ байна. Үдэрһөө үдэртэ үргэлжэ орожо байһан бороо мүртэйгөөр үбһэ абхуулнагүй. Үбһэ хуряалга дээрэ хүдэлхөөр 13 звено байгуулагдаһан юм. Бүхыдөө 120 шахуу хүн үбһэ хуряалгада хабаадажа байнхай. Ехэнхи үбһэмнай Хойто-Голой отделениин сабшалан дээрэһээ хуряагдадаг. Тэдэ эндэхи сабшалан намаг налхи газарта оршодог юм. Тиимэһээ бороотой жэлдэ эндэһээ үбһэ абаха гээшэ тон хүшэр байдаг.

Туранай бригадада 4000 центнер үбһэ хуряаха түсэб үгтэнхэй. Тэндэ гурбан звено хүдэлжэ байнхай. Энээнһээ гадна Монгойн бригадада хонишодой хүсөөр 1200 центнер үбһэн абтаа. Мүн лэ манай шефүүд—«Нилова пустынь» санаториин хүдэлмэрилэгшэд, пенсионернүүд болон студентнэр манда туһална.

Сагай уларилай иимэ хүшэр бэрхэ байдалай тохёолдоод байхада, ниитынгээ адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээл суглуулхын тула бүхы оролдолгоёо гаргажа байнхайбди. Сабшагдаад уһанда абтаһан үбһэеэ гараараа суглуулаад, тэжээлэй химическэ зүйлнүүдые дээрэнь нэмэлсэжэ байгаад, сенаж болгон даранабди. Бороотой эдэ үдэрнүүдтэ силос болон сенаж дараха, витаминтай ногооной гурил татаха хүдэлмэри һаадгүйгөөр ябуулагдана.

Хүшэр байдалай ушархада хүн зоной урма зориг хухаржа болохо бшуу. Совхозой парткомэнээниие хараадаа абажа, материальна болон моральна урмашуулгын зохид гурим зохёоһон байна. Ажалай эгээл эрхим дүнгүүдые туйлаһан звено болон үбһэшэдтэ дамжуулгын Улаан вымпел, мүнгэн шаң барюулагдана. «Сахилгаан» болон дайшалхы хуудаһанууд үдэр бүхэнэй ажалай ябасаар гаргагдажа, бултанда тараагдана.

Ажалай эрхим жэшээ харуулан, нүхэдөө хойноо дахуулан ябаха хэрэгтэ манай коммунистнууд гол үүргэ дүүргэнэ. Коммунист бүхэмнай даажа ябаһан хэрэгэйнгээ түлөө партийна болон гүрэнэй харюусалгатай байһанаа мэдэрнэ. Мүнөө тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэридэ бүхыдөө 34 коммунистнууд хабаадана. Ажалай энэ халуун хаһын үедэ партийна нүлөөгэй ехэ байхын тула партийна 4, партийно-комсомолой 4 бүлэг байгуулаа һэмди.

Үбһэ хуряалгын звенонуудай нэгые үнинэй коммунист Б. С. Маншеев толгойлно. Тэрэнэй звенодо 8 хүн хүдэлдэг. Тус звеногойхид арбан хоног бүхэнэй хүдэлмэриин дүн гаргахада, түрүү һууринуудай нэгые эзэлээд лэ байдаг шуу. Хэһэн хүдэлмэриень хүн бүхэндэ хубаахада, бултанһаа ехэ үбһэ суглууланхай. Тус звенодо партийно-комсомолой бүлэг байгуулагдаһан юм. Тэрэ бүлэгые звеное даагшын хүбүүн залуу коммунист Владимир Маншеев хүтэлбэрилнэ. Энэ бүлэгтэ ажалша бэрхэ комсомолшууд В. Маншеев, С. Будаев болон бусад ороно.

Коммунист П. О. Балдановай толгойлһон звенодо баһал партийно-комсомолой бүлэг байгуулагданхай. Эндэ звеное даагшаһаа бэшэниинь булта комсомолшууд. Групкомсоргоор Баир Балданов һунгагданхай. Тэрэ арбан класс дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр һайн дураараа совхоздоо хүдэлхөөр үлэһэн юм. Тус звеногойхид совхозой 11 звеногой дунда баһал түрүү һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана.

Залуу коммунистнууд А. Б. Майоров, В. Д. Гыскеев болон бусадай даажа ябаһан үбһэ хуряалгын звенонууд яһала һайнаар хүдэлжэ байна. Үнинэй механизатор коммунист Б-Н. Т. Манзаровайшье звеногойхид муу бэшээр ажаллана. Тэрэ олон жэлдэ үбһэшэдэй звеное хүтэлбэрилнэ. Тиимэһээ яһала дүй дүршэлтэй болонхой юм. Механизатор һэн туладань тэрээндэ оньһожоруулагдамал звено даалгадаг.

Хойто-Голдо силос даража байһан звеное совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ коммунист С. Д. Боздоев даадаг. Тус звеногойхид һайн шанартай силос дарахын тула оролдоно. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр 500 тонныен багтаамжатай гурбадахи нүхэеэ гурбан үдэрэй туршада дүүргэжэ, һайнаар шэглэһэн, нүхэ һүбэгүйгөөр дараһан байна.

Силос даража байһан энэ звенодо механизаторнууд коммунистнууд С. С. Занданов, Б. Б. Майоров болон бусад эрхим һайнаар хүдэлнэ. Саян Сыренович ДТ-75 түхэлэй тракторaар К-2,6 түхэлэй комбайн шэрэдэг. Тэрэ үдэрэйнгөө нормые 110 процент дүүргэнэ. Тиихэдэ Бадма Батаевич МТЗ-52 түхэлэй трактораар КС-1,8 түхэлэй комбайн шэрэхэдээ, нормоёо 105 процент дүүргээд байдаг юм. Тэдэнэр ногоо доогуур хирган сабшана.

Үнгэрһэн жэл анха түрүүшынхеэ витаминтай ногооной гурил татахын тула АВМ-0,65 түхэлэй агрегат тодхоһон байгаабди. Мүнөө жэл тэрээнээ хүсэндэнь оруулжа, ашаглажа байнхайбди. Эндэшье партийна нүлөөгэй аша туһатай байхын тула коммунист С. Б. Доржиевые звеное хүтэлбэрилэгшөөр томилоо һэмди. Даажа абаһан хэрэгтээ тэрэ харюусалгатайгаар хандана, түсэбөө дүүргэхын тула оролдон хүдэлжэ байнхай.

Үдэр бүри шахуу бороогой орожо байһан дээрэһээ илангаяа үбһэ хуряалгын хүдэлмэри һаатабаритайгаар ябажа байна гэжэ үшөө дахин дурдаһуу. Гэхын хажуугаар саг үнгэржэ байна гээшэ. Удангүй таряа хуряалга эхилхэнь. Үбһэн дээрэ ажаллажа байһан механизаторнууд «талынгаа онгосонуудта» һууханъ. Үбһэ хуряалгада ябажа байһан һургуулиин үхибүүд, студентнэр һуралсалаа эхилхэнь. Тэдэ үбһэ хуряалгымнай түсэбэй дүүргэлтэ удааржа байна гэжэ мэдэрхэ баатай болонобди. Ушар иимэһээ үлэһэн саг соогоо түсэбөө дүүргэхын тула хамаг хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотойбди. Энэ хэрэгтэ манай коммунистнууд бэелүүлхэ түрүү үүргэеэ эрхим һайнаар дүүргэхэ байһандань ямаршье һэжэг байхагүй.

И. АНГАРХАЕВ,
Түнхэнэй районой Туранай совхозой парткомой секретарь.

ТЮМЕНСКЭ ОБЛАСТЬ. Самотлорто миллиард тонно нефть малтагдан абтаба. Оройдоол арбан хоёр жэлэй туршада эды шэнээн нефть абаһан орон доторхи түрүүшын район энэ болон. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Самотлорой Ле[…] нэрэмжэтэ НГДУ-гай олзоборил[…] ТАСС-ай фотохр[…]

Мүнөөдэр—Нефть болон газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэр

АМЖАЛТАНЬ ЭДЭБХИ ҮҮСХЭЛҺЭЭ ЭХИТЭЙ

Манай орон Нефть болон газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэрые сентябриин 6-да тэмдэглэхэнь. Тюмениин нефтьшэд болон газ олзоборилогшодой ажалай амжалтанууд, энэ районине хүгжөөхэ хараа түсэбүүд тухай темээр ТАСС-ай корреспондент Главтюменьнефтегазай начальник, Социалис Ажалай Герой Р. Т. БУЛГАКОВ болон «Тюменьгазпром» гэжэ бүхэсоюзна промышленна нэгэдэлэй ахамад инженер Ю. И. ТОПЧЕВТОЙ хөөрэлдэбэ.

— Сүүдхэдээ нэгэ миллион тонно нефть болон миллиард кубометр газ олзоборилгые дары түргөөр туйлахын түлөө социалис мүрысөөн эдэ үдэрнүүдтэ областиин олзоборилгонууд дээрэ улам эршэдэжэ байна, — гэжэ Р. Т. Булгаков хөөрэнэ. — Тюмениин нефтегазай комплексын коллективүүдэй энэ үүсхэлые КПСС-эй Центральна Комитет һайшааһан байгаа. Мүнөө Главтюменьнефтегаз жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 1 миллионһоо үлүү тонно нефть олзоборилбо.

— Газ олзоборилогшодтошье мэдээсэхэ юумэн ехэ, — гэжэ Ю. И. Топчев хөөрэлдөөндэ оролсоно. — Манай мэргэжэлэй һайндэр коллективэймнай намтарай гайхамшаг үйлэ хэрэгтэй тудалдаба: Тюмениин байгаалиин газай түрүүшын хэбтэшые олзоборилжо эхилһэнһээ хойшо 15 жэлэй ой гүйсэхэнь. Тиихэдэ бүхы жэлэй турша соо 600 миллион шахуу кубометр газ олзоборилон абтадаг һэн. Мүнөө манай олзоборилгын үйлэдбэри сүүдхэдээ эды шэнээн шахуу сэнхир түлишэ үйлэдбэрилжэ абана бшуу.

Корреспондент: — Урда тээхи түсэбтэ гурбан табан жэлэй турша соо хэгдэһэн хүдэлмэри арбан нэгэдэхи табан жэлдэ бэелүүлэгдэхэ байна. Энээнэй тула түүхэй эдэй бата бэхи үндэһэ һуурииһаа гадна, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэриин хэгдэхэ байһаниинь элитэ юм бэшэ гү?

— Тон зүб, — гэжэ Ю. И. Топчев зүбшөөнэ, — Хараалһанаа амжалтатайгаар бэелүүлхын тула бидэ томо ехэ подразделениинүүдтэ бэшэ, харин олзоборилогшо бүхэндэ тодорхой хэмжээнэй хүдэлмэри бэелүүлхые хараалһан байнабди. Тюмениин хойто хубиин газарай баялигуудые богони болзор соо ашаглахадамнай, эрдэмтэд ехэ туһа хүргэхэ байна. Мүнөө эрдэм-шэнжэлгын проектнэ 50 гаран институт, олохон министерствэнүүд болон албан зургаануудай научна эмхинүүд бидэнэртэ туһалжа байна. Эрдэмтэдэй туһаламжа айхабтар ехэ, хэрбээ урдандаа бидэ жэлдээ 7,5 миллиард кубометр газ олзоборилон абаха ажалай бүтээсэтэй комплексно түхеэрэлгые баридаг байгаа һаа, харин мүнөө эды шэнээн талмай дээрэ хоёр дахин ехэ түүхэй эд абанабди. Гэбэшье энэ заха хизаар бэшэ юм. Ойрын сагта бүри хүсэтэй түхеэрэлгэнүүдые хабсаржа захалхабди. Үнинэй олзоборилгонуудые һэльбэн шэнэлхэ гээшэ сэнхир түлишэ үйлэдбэрилэн абалгые ехэдхэхэ үшөө нэгэ шухала нүхэсэл болоно.

Тюмениин олзоборилгонууд дээрэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөн доторойнгоо нөөсэнүүдые бэдэрхэ, ажалай түрүү аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ түрүү онолнуудые бэдэрхэ арга олгохо байна, — гэжэ Р. Т. Булгаков хөөрөөгөө үргэлжэлүүлбэ. — Имагтал ажалай шанга мүрысөөн, түрүүшүүлэй дүй дүршэлые нэбтэрүүлгэ скважинын ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ, тиигэжэ хэдэн зуугаад мянган тонно «хара алта» нэмэжэ абаха арга олгобо.

— Зүгөөр бүхы амжалтануудые газ олзоборилогшодто «тохохо» гэнэ бэшэбди,— гэжэ Ю. И. Топчев хэлэнэ. — Шэнэ хэбтэшэнүүдые нээһэн геологууд, Москва болон Ленинградһаа, Узбекистан болон Украинаһаа концертнаада табихаяа полярна тундрада ерэһэн соёлой болон искусствын хүдэлмэрилэгшэдтэ һайн һайхан үгэнүүдые хэлэхые хүсэнэ. Уренгой—Грязовец гэжэ магистральна газай хоолой соргын гол хубиие болзорһоонь урид ашаглалгада оруулһан барилгашад яһала һайнаар хүдэлһэн байна.

Корреспондент: — Ришад Тимиргалеевич, нефть олзоборилхо, скважина малтаха мэдээнүүдтэй хамта байрын гэрнүүд болон промышленна барилгануудые хэхэ тухай мэдээн манай стол дээрэ хэбтэнэ. Тюмениин хойто хубидахи бурьялма ажабайдалай энэ асуудал тухай хөөрэжэ үгыт.

— Мүнөө Тюмениин нефтегазай комплекс хадаа барилгын - асари ехэ талмаа болоно, — гэжэ Р. Т. Булгаков харюусана, — Намаг налхитай газарта, ой тайга соогуур харгы барigдана, электро - дамжуулгын лининүүд, хоолой соргонууд татагдана. Нефтеюганск, Нижневартовск, Сургут, Урай хотонууд урган бодоно, хэдэн арбаад пуурин тосхонууд байгуулагдажа байна. Ороной олон хото городууд, республиканууд эдэниие бодхоохо домнай бидэнэртэ туһална.

— Түбхинэн һууринжуулагдаагүй районуудта мүнөөнэй хото городуудые бариха талаар нефтьшэдэй олоһон дүй дүршэлые газ олзоборилогшод үргэнөөр хэрэглэнэ, — гэжэ Ю. И. Топчев хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. — Полярна тундрын газарай баялигуудые шэнжэлэн ашаглажа эхилхэдэмнай, элдэб үгэ хүүр гарадаг байгаа. Хүн зоной ажаһууха саг зуур[…]ра барнха тухай хөө[…] ходо ходо гарадаг [...] зуурын байрануудые [...] бэшэ, харин ехэ ер[...] хото горсдуудые бар[...]һэн хараа бодолые ми[...]нистерство баримтал[...]на.

Тюмениин хойто хуб[...]лэхэнээр ашаглахагүй[...] бэшье бидэ нэгэ жэлэ[...] ерээ бэшэбди. Баруун[...] бирь һаял үе мэсээ [...] гэжэ байна. КПСС-эй [...] съезд дээрэ нүхэр [...] Брежневэй хэлэһэн [...]дые эндэ һануулха дур[...]рэнэ: «Баруун Си[...] оршон нютагай ашаг[...] тамалнууд өөрсэ шуу[...] Эдэнэй эгээл ехэ — [...]гойн хэбтэшэ горитой [...] баялигуудтай байһаар[...] гарна. Олон жэлэй ту[...] тэрэ орон доторойнгоо [...]тэ хэрэглэмжэнүүдые [...] гахаһаа гадна, ондоо [...] шэнь худалдагдаха [...] байна...» Эндэ манай [...] гушанарташье хэхэ ху[...]ри бии. Тиимэһээ Ме[...] гэдэг хэбтэшын ор[...] Надым гэжэ гоё һайхан [...] баригдаа. Уренгойтой [...]лээд, Шэнэ Уренгой [...] хото урган бодожо [...] Институдуудай масте[...]нууд соо газ олзобор[...]дой ерээдүйн түбүүдэй [...]рын гэрнүүдэй прое[...] мүндэлнэ.

...Тюмениин олзоб[...]шод түлишын-элшэ [...] комплексые хүгжөөхэ [...] түсэбөө тодо һонороор [...]но. Картанууд таби[...] тэрэнэй ерээдүй эндэ [...] харагдана. Хэдэхэн [...] үнгэрхэдэ, проект дээр[...]раалагдаһан барилгануу[...]дэжэ, түбинүүд хоор[...] шэнэ хоолой соргону[...]тагдаха байна. Мүнөө [...] сал геологуудта мэдээ[...]һан ашагта малтама[...] промышленна нефть [...] газ үгэжэ эхилхэ. [...] шэмэрүүн хойто зүгтэ [...]шын хүсэтэ баазые ба[...]га хадаа совет арадай [...] хёон байгуулхы асари [...] хүсэтэй байһанай то[...] гэршэ жэшээ болоно.

Тюмениин областиин [...] олзоборилогшод за[...] мэргэжэлэйнгээ һайн[...] ажалай шэнэ амжалта[...]тажа байна. Энэншье [...]халгүй, юуб гэхэдэ, ин[...]ян газар дайда дээрэ [...] амжалта туйлахабди [...] этигэнги хүдэлжэ бай[...]нүүдэй хүсэһэндөө [...] ойлгосотой гээшэ ай[...] Саашадаа ажалайнгаа [...] шангадхажа, КПСС-эй [...] съездын хараалһан зо[...]нуудые бэелүүлхэ [...] Тюмениин нефть бол[...] олзоборилогшод хүсэ [...]лаа гамнахагүй байха[...]би найдуулха байнаб. [...]нойнгоо элшэ хүсэнэй [...]лигуудые арьбадхахын [...] бидэ саашадаашье оро[...] гээшэбди.

В. ЖИЛЯ[…]
(ТАС[…])

Тюмень.

ҺААЛИШАН

Үглөө бүри зүүн хойноһоо толотон, үүрэй сайжа байхада, Клавдия Ивановна Авдеева фермэ тээшээ гэшхэлдэг. Нюдөө аняадшье ябаа һаа, сээжээр мэдэхэ болошоһон зүргэ харгыгаараа ябахадаа, бүхы һаналаа ажалдаал табидаг заншалтай.

Наранай үшөө дээрэ гараагүй, шүүдэрэйшье хатаагүй байхада, һаалишад ажалаа дүүргэдэг. Һаалишадай ажал тиимэ хүнгэн бэшэ бшуу. Теэд Клавдия Ивановна ондоо ажал тухай бододогшьегүй. Үглөөнэй үүр, үдэшын харанхы тэрэнэй бүхы ажабайдалайнь таһаршагүй нэгэ хубинь болонхой.

Хүнэй урдаһаа ходоодоо дулаахана энеэбхилһэн шарайгаар хараад байхадань, зөөлэн зантай, сэхэ хүн гээд абаһаар ойлгохоор. Хөөрэлдэхэдөөшье урин дулаахана, аятайхана дуугардаг юм. Харин өөр тухайнь хөөрэлдөөнэй болоо һаань, үгэ дуугүй боложо, ехэ аягүйрхэһэн шэнги һууха. Харин ажал дээрэнь тэрэниие танихагүйт.

Энэ жэлэй ган гасуур Хүлэй совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективтэ ёһотойл шанга шалгалта боложо үгөө. Тэжээлээр бага, бэрхэшээлтэй жэлдэ һү һаалияа ехээр доошонь оруулхагүй гээшэ бэрхэтэй хэрэг байгаа. Теэд һаалишан бүхэн аха аргаараа оролдожо, һү абалгаяа доошолуулаагүй юм.

— Һүүлэй үедэ ороһон бороо малаймнай бэлшээри нэгэ бага һэргээгээ. Эдэ үдэрнүүдтэ яһала ехэ һү һаадаг болоод байнабди. Зорилгомнай гэхэдэ, кварталайнгаа түсэб заатагүй үлүүлэн дүүргэхэ ёһотойбди. Һаалишаднай булта дүршэлтэй, удаан саг соо ажаллажа байһан зон. Тиимэһээ тэдээндэ хэзээдэшье найдажа болохо, — гээд түрүү һаалишан хөөрэнэ.

Клавдия Ивановна энэл фермэдэ хори гаран жэлэй туршада таһалгаряагүй ажаллажа байнхай. Эндэ тэрэнэй дүй дүршэл тухай хэлэһэнэйшье үлүү. Туйлаһан дүнгүүдыень абажа харабал, нэгэ жэгдэ. Гэбэшье һүүлэй жэлнүүдтэ бүришье ехэ амжалтануудые туйлаа. Тэрэниинь Ажалай Алдар Солын III шатын орден болон олон тоото Хүндэлэлэй грамотанууд гэршэлнэ. Жэшээлхэдэ, нёдондо тэрэ үнеэн бүриһөө дундa зэргээр 2544 килограмм һү һааһан байна. Энэ хадаа Хориин райондо нилээд һайн үрэ дүн гээшэ.

— Бүришье ехэ дүн туйлагдахаар ааб даа. Теэд үнеэнэй һүн хэлэндэнь гэлсэдэг ха юм. Тэжээл муутай байхада, ямар һүн абтаха гээшэб, — гээд К. И. Авдеева хэлээ һэн.

Клавдия Ивановна арбан нэгэдэхи табан жэлыешье һайнаар эхилэнхэй. Тэрэ байгша оной үнгэрһэн долоон һара соо үнеэн бүриһөө 1580 килограмм һү һаагаад, районой түрүү һаалишадай зэргэдэ дабшана. Мүн тэрэнэй нүхэд У. Ф. Земнухина, В. Ф. Гончарова гэгшэд баһал һайн үрэ дүнгүүдые туйланхай.

Һаалишадай ажал хүнгэн бэшэ даа. Теэд Клавдия Ивановна мүнөө намар таби хүрэхэеэ ябаашье һаа, эсээб гэжэ огто хэлэдэггүй. Амжалтатай һайнаар хүдэлхын-гээ хажуугаар, тэрэ табан үхибүүдые хүмүүжүүлжэ, хүл дээрэнь гаргаа.

С. ХАМАГАНОВА,
«Шэнэ Үдэ» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

КОММУНИСТ ТУХАЙ хөөрөөн

АРЮУН ҺЭШХЭЛ

Баргажанай голые зубшаад, нуга газарнууд олон ааб даа. Тэдэ нуганuудые нэмэлдин, үхэр, хонидой байранууд түхеэрэгдэдэг. Урда сагта Хурамхаан нютагай ажалша малша буряад угсаатан иимэ газарнуудта, Хүнтэйн тала тээшэ хони малаа адуулдаг һэн.

Тиин мүнөө ямар болонхойб? Мүнөө колхоз, совхозуудай отара, гүүртэнүүд хаа хаанагүй байражанхай. Энээхэн Ехэ-Нугада Хурамхаанай совхозой һаалиин фермэнүүд, хонинной отаранууд зуһаа юм.

Эндэ ябахадаа, олохон һаалишадтай, хонишодтой уулзагдаа. Тэдэнэр ёһотойл бүхэриг бэрхэ, шуран шударгы хүнүүд. Тиимэ ажалшадтай хөөрэлдэхэдэшье урматай. Хабарай хүүрай хохи сагта, ногооной бултайгаагүйдэ тэдэнэр хони малаараа зуһаландa буудаг. Май һарын эхин багаар алас холын Хурамхаан нютагта үдэр, һүниин һэлгэлдэхэ хоорондо хагсуу дулаан хоёр харшажа байхал. Одоол мүнөөдэр нара игааһан дулаан үдэр оршобо гэхэдэшье, үдэ багаар хара үүлэд бөөгнэрөөд, саһан бургажа эхилхэ.

Цырма Шираторовна Батуева Ехэ-Нугада олохон жэл мал ажал дээрэ зуһажа байна.

Тэрэ өөрөө ажалайнгаа намтарые табин табан онһоо хойшо тоолодог юм. Тиихэдэ һаял юһэдэхи класс дүүргэһэн бишыхан басаган ябаа. Абань модошо дарханай мэргэжэлтэй һэн. Теэд дайнай һүүлээрхи жэлнүүдтэ үлбэртөөд, үндэр наһалаагүй бэлэй. Гэр бүлын байдал гансал эхынь мүр дээрэ бууба. Яалтай гээшэб?

— Басагамни, һаали дээрэ эжыдээ туһалха сагшни болобол даа. Иигээд хоюулаа хамта фермэдэ ажаллабал, гэр бүлынхидөө үргэжэ ядахагүй һэн хабди, — гээд, нэгэтэ эжынь Цырмадаа хандаһан юм.

Нээрээшье иимэ хөөрэлдөөнэй болохо саг тулаа һэн. Ходоодоол эжы, абаяа хайрлажа ябадаг Цырма басаган арсалта хэнгүй, һуралсалаа орхижо, эжынгээ хажууда һүнэй фермын тугалшан болоһон юм. Теэд хара багаһаа хойшо эжыдээ туһала туһалһаар мал ажалда дүршэһэн басаган огтошье ядалсаагүй бэлэй. Удангүй хоёр жэл үнгэрбэ. Хамтын суглаан дээрэшье, комсомолой комитедтэшье Цырмагай нэрэ магтаалтайгаар дурдагдадаг болобо. Тиигэнгүй яахаб?! Эдирхэн басаган аад, хэнһээшье дутуугүйгөөр ажаллана ха юм.

Нэгэтэ хамтын суглаан дээрэ түрүү малшадые яажа урмашуулха, шагнаха тухай хөөрэлдөөн болобо.

Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ Москва ошохо путевкые хэндэ барюулхаб?

— Одоол Батуева Цырмада үгэгты. Бэрхэл басаган! Москвае хаража ерэг! — гэлдээн болобо. Теэд Москва ошожо ерэхэ гээшэ Цырмада тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ һэн...

Он жэлнүүдэй үнгэрхэ тума Цырмашье дүршэлтэй малшан боложо, һаамхай үнеэдые даажа абаа.

— Тиигээд хэдыдэнь хонин ажалда хүдэлдэг болоо һэмта, Цырма Шираторовна, — гэжэ манай һураһан асуудалда тэрэ иигэжэ харюусаба:

— Жаран нэгэн онһоо гээд тоолодогбди. Тэрэ гэһээр эгээ хорин жэл гүйсэжэ байна. Энэ хугасаа дотор хонишон миниин баярлаха, бахардаха сагууд яһала олон үзэгдөө һааб даа. Яахадааб гэхэдэ, хонидые харууһалха гээшэ хүшэрхэн хэрэг ааб даа. Үбһэ тэжээлэй элбэг байхада, мүн бэлшээриин һайнда баяртай ябахаш, урда тээнь түлиһан, зобоһоноо мартахаш даа. Хони, хурьгадые гарза хорслтогүйгөөр ондо оруулхадаа ямар ехэ баяр болодог гээшэб! Түхэрэен жэлдэ хэһэн, бүтээһэн ажалайнгаа дүн одоол эндэ харана ха юм. Байн байһаар эхэ хонин бүхэниие дүн сагаан хурьгад дахажа ябахадаа али тухай зохид бэ! Баһал тэдэниие абажа түлжөөтэр гайтай ехэ ажал хэгдэнэ бшуу. Отара дээрээ бүхы бригадаараа үдэр, һүниие илгангүй хүдэлжэ гарадаг гээшэбди.

— Энэ хорин жэлэй хугасаа дотор хонин ажал дээрэ ямар хубилалта болоо гэжэ һананабта? — гэжэ һонирхобобди.

— Хубилалта бии даа. Урдань бүри багашаг ябахадаа, нагасындаа ошоходоо харагша һэнби: үбэлэй сагта хонидойнгоо хээрэ саһан дээрэ түрэжэрхихэдэ, хурьгадыень эшэгы тулам соо хэжэ гэртээ асараад лэ, пеэшэнэй хажууда дулаасуулжа, хатаажа байдаг һэн. Тиихэдэ хони, хурьгадай байра тулюурхан байдаг һааб даа. Мүнөө үеын хонишод тиимэ юумэ үзэнэгүйбди даа.

Залуу хүн бүхэн даб гэһээр хонишоч болошодог бэшэ ааб даа. Ахамад нүхэдые дахаһаар лэ дүршэлтэй болгодохо. Бишье түрүү хонишон Бүмбэрма Дымбрыловагай хүтэлбэри доро ажаллажа, хонин ажалай оншо оньһые ойлгожо абаһан хүм. Тиигээд тэндэһээ эхилжэл миниин ажал ходо үргашатай байгаа гэжэ һанадагби... Жэл бүхэнэйм үрэ дүнгүүд хэдэ һааһаар гарадаг болсо һэн: хурьга абаягаар, ноохо хайшалалгаар түсэб, уялгамнай хододоо дүүргэдэнэ. Юһэдэхи табан жэлдэ һайнаар ажаллагдаа һэн. Тиихэдэ «Юһэдэхи табан жэлэй ударник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө бэлэйбди. Үнгэрһэн арбадахи табан жэлые мүн лэ бараг һайнаар үнгэргөөбди. Жэл бүхэндэ хонин бүриһөө хурьган, дүрбэ-табан килограмм нооһон хайшалагдажал байгаа...

Бригадамнай һүүлшын дүрбэн жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьгадые абаад лэ байна гээшэ. Сүг хүдэлдэг зомни булта залуушуул — арбадахи класс дүүргэһэн басагад. Эгээ мүнөө үедэ гурбан залуу басагадтай сугтаа хүдэлжэ байнаб. Гурбуулан — арбадахи класс дүүргэһэн. Нэгэниинь гэр бүлэтэй болонхой. Хоёрынь — арбадахие дүүргээд, гурбадахи жэлээ энэ отарада хүдэлнэ.

Цырма Шираторовна иимэл хүнүүдээр хамта хэдэн жэл ажаллажа байна. Теэд тэдэниие өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургаха гээшэ баһал дэмбэрэлтэй һайхан хэрэг ааб даа. Тэдэнэйнгээ үдэр бүриин хүдэлмэриие ойлгуулжа үгэхэ шухала, алдуу, эндүүень заажа, зааһажа байха ёһотой. Гэбэшье, өөрөө зурган үхибүүдэй эхэ байһан Цырма Шираторовна залуушуулые һурган хүмүүжүүлхэ гээшые хүндэшөөдэггүй. Сугтаа ажаллажа байһан басагадаа өөрынгөө үхибүүд шэнгеэр һанажа ябадаг. Тиигээд өөрынь ехэ үхибүүд эдэнэй сасуутан гэхээр болонхой. Хоёрынь дээдэ һургуулинуудта һурана. Ошор хүбүүниинь Совет Армиин зэргэдэ алба хэнэ. Үшөө гурбан үхибүүдынь дороһоо өөдэ ургажа ябана.

Өөрынгөө бага наһые, эжы, абаяа һанахадаа, Цырма Шираторовна зааха үярбашье, мүнөө үеын залуушуулай ажалша бэрхээр, эрдэм һургуулитайгаар хүмүүжэжэ байһандань баясадаг зантай.

Бага наһандаа абаһаа гээгдэжэ, хүшэрхэн сагай тохёолдобошье, хүн зоной дунда, Коммунис партиин зэргэдэ хүмүүжэһэндээ тэрэ баясана, өөрынгөө үетэн нүхэдые магтана.

Батуева 1970 ондо партиин гэшүүн боложо абтаа. Партийна даабаринь гэхэдэ — бригадын агитатор.

Мүнөө жэлдэ энэ отарынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 103 хурьга абаа. Нёдондо, урзанда, урзандын саада жэлдэ зуунһаа 102 хурьган абтаа һэн.

Цырма Ширетоpовна Ехэ-Нугын захада холые хаймадан байгаад хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлнэ:

— Һүүлэй жэлнүүдтэ ходол ган гасууртай байна. Хонидой бэлшээри муу. Хагда, ногоон хомор. Урда жэлнүүдтэ Хүнтэйдэ талха тараанай газар дээгүүр намарынь хонидоо адуулдаг байгаабди. Теэд мүнөө жэлдэ тараанашье ургажа бирабагүй. Зунай саг үнгэржэ, Намаршье болонтобо. Ургаа болоһон үбһэ ногоон хагдархань. Тиибэшье зунай, намарай хаһа бараг үнгэрбэ гэлэй. Тиигээд удаадахи хабарнай ямар байха гээшэб?

Хонишон зүб лэ һанаата болоно...

Теэд хонишон хүнэй һэшхэл, һайн һайхан сэдьхэл гэжэ бии ааб даа. Тэрэ 600-гаад хонидые даажа абаад һайнаар лэ харууһална бшуу. Хүнэй хойно орохогүй, түрүү зэргэдэ ябаһайб гэжэл оролдоно ха юм. Тиимэһээ зэргэлжэ һүүһэн отарынхидайнгаа дүй дүршэл халан абахые хүсэнэ.

Гансахан Хурамхаанай совхозые абажа харабал, олохон отаранuудта һайн жэшээнүүд олдохол. Тиимэһээ тэдэниие сложо согсолхо, бусад хонишодой аша туһада хүргэхэ хэрэгтэй.

— Зүб даа. Мал харууһалха, мал ажалда амжалта туйлаха, түрүүшүүлэй зэргэдэ орохо гээшэ хүнэй сагаан сэдьхэлээрээ, һайхан һэшхэлээрээ ажалдаа хандадаг байһанһаа болодог, — гээд, коммунист нүхэр Батуева тобшолон хэнэ. Үшөө тиихэдэ бэлшээриин эмхидхэл тухай тэрэ һанамжаяа хөөржэ үгэбэ.

Энэ мэтын дутагдалнуудые зайсуулбал, хамтын ажал хэрэгтэ нилээд ехэ туһа болохо һэн гэнэ. Баһал зүб. Тиимэһээ ажахын түрүү хонишодой нэгэн коммунист Цырма Батуевагай хэлэһэн хүсэл бодол бэелэг лэ!

Н. ЦЫБИКДОРЖИЕВ.
Хурамхаанай район.

БАМ ЭРХИМУУДЭЙ НЭГЭН

Кичерэ станциһаа Янчуй станци хүрэтэр түмэр харгын барилга байгша оной габшагай ажал гэжэ соносхогдоһон юм. «Нижнеангарсктрансстрой», «Запбамстроймеханизация», «Мостострой-9» трестнүүдэй олон хүдэлмэришэд энэ участогта барилга хэнэ. Байгша ондо түмэр харгы заабол Янчуй станци хүргэгдэхэ ёһотой. Тиимэһээл хүүргэ баригшад, түмэр замай далан бэлдэгшэд, уһа дамжуулха түмэр бетон соргонуудые хабсаргагшад, рельс табигшад дундаа эбтэй зэтэйгээр, эршэтэй шангаар хүдэлхэ болоно бшуу. Жэлэй эхинһээ энэ участок дээрэ барилга бэшэ ажал хэгдээ. Олон мянган кубометр хайр шорой, бутаргагдаһан шулуун түмэр замай далан дээрэ адхагдаа, гол горхон дээгүүр түмэр замай хүүргэнүүд табигдаа.

Барилгашад хэба шадалаа туршалсан, дундаа мүрысэнэ. Даабаряа, абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулна. Һайн бэлдхэлтэй, үнэн сэхэ хүдэлмэришэд урдаа табиһан зорилгоёо бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадана. Хүүргэнүүдые баридаг 44-дэхи отрядай Константин Ковтуновой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив габшагай ажалай участогта барилга хэжэ байнхай. Тус бригадын коллектив ажал хэрэгтээ ээн ёһоор хандажа, бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэнэ.

—Ашаа үргэдэг «Като» краниие, бетоной холисо зөөдэг автомашинануудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын тула бригадын гэшүүн бүхэн оролдолго, шадабари гаргаха болоно ха юм. Бидэ хүдэлмэриин олон мэргэжэл шудаланхайбди. Жэшээлхэдэ, Владимир Пономарев хүүргэ хабсаргагшын, бетонщигой, модошо дарханай мэргэжэлтэй. Алишье ажалаа эрхим шанартайгаар хэжэ шададаг. Бригадымнай 20 гэшүүд булта хүүргэ бариха баян дүршэлтэй болоһон, бэрхэ мэргэжэлтэд. Эдэнэй үнэн сэхээр, габшагай шангаар ажаллаһан дээрэһээл халаан бүринингөө даабари үлүүлжэ шаданабди,—гэжэ бригадир К. Д. Ковтунов хүдэлмэришэ нүхэдөө магтана.

Тус бригадын гэшүүд БАМ-ай барилгада 1974 онһоо хойшо хабаадалсана. Эдэнэр Сибириин суута Лена мүрэн дээгүүр түмэр замай гайхамшаг хүүргэ богонихон болзорой туршада барилсажа, ашаглалгада тушаалсаа бэлэй. Удаань Киренгэ мүрэн, Таюра, Ния, Кунермэ болон бусад гол горхон дээгүүр хүүргэнүүдые барилсаһан байха юм.

—Владимир Пономарев, Владимир Лифер, Василий Желтов болон бусад Лена мүрэн дээгүүр хүүргэ барилсаа һэн. Эдэнэр ажаллаха дуратай, дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэд. Долоон жэлэй туршада БАМ-ай барилгада хабаадалсажа, одоол «халуун шулууе» долёоһон зон. Эдэнэр Кадарай хаданууд хүрэтэр БАМ барилгыень сахаар эрид шиидэнхэй. Даажа абаһан ажал хэрэгээ саг болзорынь дүүргээд лэ байдаг. Иимэ бэрхэ хүдэлмэришэдтэй ажаллахада, амаршье, найдамтайшье. Урдаа табиһан зорилгоёо, абаһан уялгаяа заабол дүүргэдэгбди,—гэжэ бригадир К. Д. Ковтунов баяртайгаар мэдүүлнэ.

К. Д. Ковтуновой хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив байгша оной эхинһээ БАМ-ай 432-дохи, 433-дахи, 442-дохи, 444-дэхи километрнүүдтэ түмэр замай хүүргэнүүдые барижа, хараалагдаһан болзорһоонь урид ашаглалгада тушааһан байха юм. Түмэр харгын рельс табигшад эдэнэй гэмээр чансайшье туршада миин байгаагүй.

—БАМ-ай 433-дахи километртэ оршоһон Дэлиндэ горхон дээгүүр хүүргэ табиханиь хүндэшэг байгаа. Тойроод гранит шулуун, эрьелдэхыншье аргагүй һэн. Тиибэ ябашье, бүүднай оншыень олоне, [...]гын барилга саг бол[...] дүүргээ һэн, — гэжэ [...] Ковтунов үгэеэ үргэлжэ[...]

Тус бригадын гэшүүд [...] һанаара һанаагаа [...] Үшөөл үндэр бүтээсэ [...] тула эрид нэтэрүүгээр [...]нэ. Хоёр халаанай [...] ажалладаг. Үбэлэйшье [...] һалхи шуурган соо һү[...] хүдэлжэ байхыень [...] урматай байдаг. Эдэнэр [...]гөө хүсэ шадалда, бали[...] гэнэ. Тиимэһээд хаанаш[...] зэдэшье амжалта [...] Кичерэ станциһаа Янчуй [...]ци хүрэтэр барилга [...]гаа олон хүдэлмэришэд[...]даһаа эдэнэр онсо [...] һайшаал магтаалда [...] Саашадаа үшөөл габшаг[...]гаар хүдэлжэ, нэрэеэ [...]хэ, солоёо дуудуулха [...]дань найданабди.

К. ЖАМ[…]

…эб найрамдалай ба уласхоорондын аюулгүй байдалай түлөө

«АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛ АРШАЛАН ХАМГААЛХА»

Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй байгуулагдаhаар 40 жэл 1981 оной сентябрьда гүйсэхэ юм. Энээнтэй дашарам… АПН-эй корреспондент. Совет эхэнэрнүүдэй… түрүүлэгшэ, Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин вице-президент, СССР-эй лет… космонавт Валентина НИКОЛАЕВА-ТЕРЕШКОВА интервью абаhан байна.

—Ямар эрхэ байдалда, ямар… голоор нийтын энэ… байгуулагдаhан гээшэб?

—1941 оной сентябриин… Москвада Эхэнэрнүүдэй… митинг… Совет эхэнэрнүүдэй… хариин оронуудай эхэнэрнүүдэй түрүү нэгэдэлнүүд… хүдэлөөнүүдтэй совет эхэнэрнүүд ингэжэ харилсаа холбоо бэелүүлжэ эхилhэн.

—Совет эхэнэрнүүдэй ко… Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерацие эмхидхэжэ байгуулагдаhан нэгэн болоно. Энэ эмхи хэзээ, яажа байгуулагдаhан байгааб?

—Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерацие байгуулха тухай шиидхэбэри дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэмсээр баталагдан абтаhан түүхэтэй. СССР-эй түлөөлэгшэдэй федерацие эмхидхэн байгуулагшын конгресс зарлаха үүсхэл гаргаhан комитедтэ оролсоон, эхэнэрнүүдэй экономическа, политическа, юридическа ба социальна эрхын түлөө, арадуудай национальна бэеэ даанхай байдал ба социальна дэбжэлтын түлөө, ерээдүйн үетэнэй жаргалта байдалай түлөө, дайнай дахинаа хэзээдэшье болохогүйн түлөө тэмсэлэй ерээдүйн программые гол ёhоор тодорхойлжо табилгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан байна.

1945 оной намар Парижда болоhон Учредительна конгресс… бүхы дэлхэйн… эхэнэрнүүдэй… «Бүхы дэлхэйн эхэнэрнүүд, эб найрамдалай түлөө нэгэдэгты!» …тэй».

Мүнөө федерациин зэргэнүүд гурба дахин ургаа. Бүхы түби дэлхэйн социалис, капиталис ба хүгжэжэ байгаа оронуудhаа эхэнэрнүүдэй национальна 129 эмхине тэрэ нэгэдүүлнэ. Энэ хадаа манай түби дээрэхи эгээл олон зонтой эхэнэрнүүдэй демократическа эмхи болоно.

—Бусад оронуудай эхэнэрнүүдэй эмхинүүдтэй Комитет ямар холбоо барисаа тогтоонхой гээшэб?

—Эб найрамдалай ба үгээ ойлгосолгын ашаа түhада дэлхэйн 120 гаран ороной эхэнэрнүүдэй национальна, регионально ба уласхоорондын эмхинүүдтэй Совет эхэнэрнүүдэй комитет хани ёhоной харилсаа холбоотой юм. Тэрэ ханшан үзэжэ бэелүүлэгдэнэб гэбэл, делегацинуудаар, фотовыставкэнүүдээр, фильмүүдээр, эхэнэрнүүдэй ба хүүгэдэй байдал тухай номуудаа хабааналсадаг, олониитын уласхоорондын элдэб уулзалганда хамтаараа хабаадалсадагбди, ажал хэрэгүүд тухайдаа нэгэ нэгэндээ мэдээжэ байгабди.

Капиталис оронуудай эхэнэрнүүдэй эмхинүүдтэйшье Комитет холбоо барисаагаа үргэдхэн хүгжөөнэ. Азиин, Африкын ба Латинска Америкын хүгжэжэ байгаа оронуудай эхэнэрнүүдэй олониитэтэй саг үргэлжын харилсаа холбоотой байгаабди. Үзэг бэшэг мэдэхэгүй, үгытэй ядуу байдал, үбшэн тахал мэтын империализмын хүндэ хүшэр бэрхэшээлнүүдые дабахадань бэеэ даанхай залуу гүрэнүүдэй эхэнэрнүүдэй эмхинүүдтэ бүхы талын туhаламжа Комитет үзүүлдэг юм. Азиин, Африкын ба Латинска Америкын 59 ороноо 800-гаад оасагад манай Комитедэй стипендеэр СССР-тэ hурана. Тэдэнэр дипломуудтай болоно, Эхэ ороноо бусад, врачнуудаар, багшанараар, юристнүүдээр, агрономуудаар, инженернүүдээр хүдэлхэ юм.

—Эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаhан ООН-ой арбан жэлэй (1976—1985 онууд) түсэбөөр Комитедэй бэелүүлдэг ажал ябуулга тухай хөөрыт?

—1975 онине Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэл гэжэ соносхоходо, мүн эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаhан ООН-ой арбан жэлэй соносхогдоходо, эхэнэрнүүдые илгаашалха, эрхыень хаhаха ябадалые усадхаха тухай ООН-ой конвенциин (1980 ондо Советскэ Союз энэ документдэ гар табиhан, эсэслэн баталhан гээшэ) баталан абтахада, эдээнтэй холбоотой асуудалнуудые шиидхэдэг байгаабди.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлэй ба эхэнэрнүүдтэ зорюулагдаhан ООН-ой арбан жэлэй хэмжээн соо үнгэргэгдэhэн нийтын хүсэнүүдэй хэдэн хэдэн шухала хуралдаануудай хүдэлмэридэ Комитет хубитаяа оруулаа. Берлиндэ Бүхэдэлхэйн конгресс (1975 он), Москвада «Бүхы үхибүүдэй амгалан тайбан ба жаргалта ерээдүйн түлөө» гэhэн Бүхэдэлхэйн конференци, Копенгагенда правительствада хабаагүй эмхинүүдэй хуралдаан (1980 он) үнгэргэгдөө hэн.

«Адли тэгшэ, национальна бэеэ даанхай байдал ба эб найрамдал» гэhэн уряа доро Эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресс октябрьда Прагада болохо юм. Бидэ тэрээндэ эдэбхитэйгээр бэлдэжэ эхилээбди. Энэ хуралдаае үнгэргэхэ гэhэн бодол, тэрэнэй зорилгонууд олониитэ эхэнэрнүүдтэ ехээр hайшаагдаhан байна. Тиимэhээ, Пражска конгресс эб найрамдалай ба буу зэбсэг хуряахын түлөө бүхэдэлхэйн агууехэ хүдэлөөнэй толотомо хуудаhан болохо гэжэ найдамаар.

—Мүнөөдэрэй байдалаар Комитедэй ажал ябуулгада юун гол шухала болоноб?

—Амгалан тайбан байдалые аршалан хамгаалхын ба бэхижүүлхын түлөө тэмсэл болоно. КПСС-эй XXIV съездын найруулhан, хожомынь КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд дотор хүгжөөгдэhэн Эб найрамдалта программые совет эхэнэрнүүд халуунаар дэмжэhэн. 80-яад онуудта хараадуулан КПСС-эй XXVI съездын найруулhан Эб найрамдалта программые тэдэ мүн лэ hайшаана.

Совет эхэнэрнүүдэй комитет хадаа Эб найрамдалай совет жасые байгуулагшадай нэгэн болоно. Эрхэтэд hайн дураараа мүнгэ оруулжа, эб найрамдал аршалан хамгаалхын түлөө тэмсэлдэ бодото хубитаяа оруулдаг байна.

Буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээлгые болюулхые, тэрэниие хуряахые уряалhан Стокгольмско хоёрдохи уряа доро гар табюулха хүдэлмэридэ совет эхэнэрнүүдые олоорнь хабаадуулгада туhалhан, уласхоорондын олон хэмжээ ябуулгануудта эдэбхитэйгээр хабаадаhан байна. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн хуралдаан (1977 он), Буу зэбсэг хуряалгаар правительствада хабаагүй эмхинүүдэй уласхоорондын конференци (1978 он), буу зэбсэг хуряалгаар уласхоорондын семинар (1978 он) болон бусад ябуулганууд hүүлэй жэлнүүдтэ үнгэргэгдөө.

Нейтронно бомбо ба хүн зониие олоорнь хюдаха бусадшье түхэлэй буу зэбсэг буруушааhан үргэн хүдэлөө эмхидхэн дэлгэрүүлhэн Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Совёдэй ба Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федерациин хэмжээ ябуулгануудта Комитет эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

1980 оной сентябрьда Софида зарлагдаhан Эб найрамдалай түлөө тэмсэдэг арадуудай бүхэдэлхэйн парламентын хүдэлмэридэ Совет эхэнэрнүүдэй комитедэй делегаци хабаадалсаа hэн. Буу зэбсэг хуряахын түлөө эхэнэрнүүдэй тэмсэлэй уласхоорондын үдэрые жэл бүри октябриин 25-да үнгэргэхэ тухай Софидахи хуралдаанда хабаадагшадай шиидхэбэрине совет эхэнэрнүүд халуунаар hайшаан дэмжээ.

Июниин 22-то Копенгагенда эхилhэн «1981 оной Эб найрамдалай марш үнгэргэлгые комитет hайшаан угтаад, ФРГ-гэй газар дээрэ тэрээндэ хабаадалсаhан байна. Хиросима дээрэ США-гай атомна бомбо хаяhан үдэрэй уйдхар гашуудалай ойдо, августын 6-да Парижда үнгэргэгдэhэн митингээр Марш түгэсөө гээд мэдээжэ.

— СССР-эй Верховно Соведэй «Дэлхэйн парламентнууд болон арадуудта» хандаhан Хандалгатай дашарамдуулан, Совет эхэнэрнүүдэй комитет ямар хараа бодол баримталнаб?

—Американ империализм түрүүтэй дай жүрөөдэгшэ бүлэгөөрхидэй шахардуу байдал hуларуулгые оурру hүргэхэ хараа шугам бэелүүлжэ эхилхэдэ, амгалан тайбан байдалда аюултай, сошордолтой сагай тохёолдоод байхада, энэ Хандалга абтаhан байна. СССР-эй Верховно Совет баярай оршон байдалда ингэжэ мэдүүлээ hэн: «Советскэ Союз хэндэшье заналта хэнэгүй, Баруунай гү, али Зүүнэй нэгэшье гүрэнтэй эүришэлдөө хёмороотой байхые оролдоногүй. Буу зэбсэг яаралтай түргэнөөр бүтээлгые hүжэрөөхэ үүсхэл гарганагүй, гаргахашьегүй. Амгалан тайбан байдал хангаха гээшэ Совет гүрэнэй гадаадын политикын дээдын зорилго байгаа, байhааршье, байхашье».

СССР-эй олон миллион эхэнэрнүүдэй үмэнэhөө Комитедэй президиум Хандалгые нэгэн hаналтайгаар hайшаан дэмжэжэ байhанаа мэдүүлээ hэн. Хандалга дотор хэлэгдэhэн совет дурадхалнуудые дэмжэхыень уряалжа, хариин оронуудай парламентаринар-эхэнэрнүүдтэ, эхэнэрнүүдэй национальна эмхинүүдтэ бэшэгүүдые эльгээгээ hэн.

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци энэ шухала документые мүн лэ дэмжээ. Оронуудайнгаа правительствануудай энэ Хандалгада бүтэмжэтэй харюу үгэхынь тулада үүргэ нүлөөгөө хэрэглэхыень тус федерацида оролдог бүхы национальна эмхинүүдые, эхэнэрнүүдэй уласхоорондын бусадшье нэгэдэлнүүдые, парламентаринар-эхэнэрнүүдые уряалаа hэн.

Газар дээрэ амгалан байдал аршалан хамгаалхын тула бүхы юумэ хэхые түби дэлхэйн эхэнэрнүүдые үшөө дахин уряалнабди.

Наталья ВИШНЕВА-САРАФАНОВА хөөрэлдөө хэбэ. **(АПН).**

БҮХЭСОЮЗНА СЕМИНАР

Үглөөдэр республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ малай генетикэ болон селекцеэр бүхэсоюзна hургуули-семинар хүдэлмэриеэ эхилхэнь. Энэ семинар Вавиловай нэрэмжэтэ генетигүүд болон селекционэрнүүдэй Бүхэсоюзна бүлгэмэй, СССР-эй Наукануудай академиин Генетикын болон селекциин научна соведэй, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Цитологи болон генетикын институдай, мүн СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиалай Биологиин институдай үүсхэлээр эмхидхэгдэбэ. hургуули-семинарта хабаадагшад — мэдээжэ генетигүүд, селекционернүүд, республикымнай малшад генетикын талаар гол шэглэлтэй зорилгонуудые, мүн Сибириин элдэб хубинуудта малай селекциин болон генетикын үндэhэн нюуса яажа хэрэглэхэб гэхэ мэтэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ байна. Эндэ бодото ажалтай холбоотой шухала асуудалнууд гэбэл: hаамхай унеэдые харууhалха ба эдеэлүүлхэ, малай генетическэ арга боломжые тодорхойлхо, hаамхай унеэдэй селекци болон үүлтэрые hайжаруулха зорилгонууд, Буряад орондо мал ажал хүгжөөхэ асуудалнууд гэхэ мэтэ болоно.

Тусхай эрхэ байдалда харууhалагдадаг гэрэй амитадай шэнжэ шанарые хубилгаха, нэгэ үүлтэрhээ эхин hалаатай аад, хоорондоо холодожо ябаhан малнуудые холисолдуулха, мал үсхэбэрилгын эколого-генетикын үндэhэ hууритай холбоотой шухала асуудалнуудые семинарта хабаадагшад зүбшэн хэлсэхэ юм.

Эндэ нэгэ заседаниинь амитанай абари зангай генетикэдэ, нейрогенетикэдэ, амитанай хубилан хүгжэлтэдэ, абари аашыень хинамжалха генетикын орёо нарин асуудалнуудта зорюулагдаха болоно.

Генүүдэй эдэбхитэй хүдэлсэ амитанай угаараа хубилалгада ямараар нүлөөлнэб, hү эдижэ ажамидардаг амитадай хромосомой олон янза, шэнжэ түхэл, амитадай тоо толгойе гуримшуулха гэхэ мэтэ өөрсэ удхатай шанартай асуудалнуудаар лекцинууд шагнагдаха байна. Математическа генетикын талаар шэнжэлэлгэнүүд тодорхой сэгнэлтэдэ хүртэхэ.

hургуули-семинарай хүдэлмэридэ мэдээжэ совет эрдэмтэд — СССР-эй Наукануудай академиин, ВАСХНИЛ-ай академигууд Д. К. Беляев, А. П. Калашников, СССР-эй Наукануудай Академиин гэшүүн-корреспондент В. К. Шумный, ВАСХНИЛ-ай гэшүүн-корреспондентнүүд Э. Л. Климашевский, Н. Г. Дмитриев, профессор, эрдэмэй доктор болон кандидадууд М. В. Мохосоев, А. О. Рувинский, К. Л. Барьядаев болон бусад эрдэмтэд, мэргэжэлтэд хабаадалсаха.

Б. ЖИГМЫТОВ,
Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ.

СРВ. Совет, вьетнам инженернүүд хамтын олон проект зохёожо, аха дүү ороной экономикодо аша туhатай ехэ хүдэлмэри бүтээнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: орон доторoo эгээн томо Хаобинь гэжэ гидроузелай барилгын проект зохёоhон совет ба вьетнам инженернүүд тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалжа байна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

…ЫН БА ХУУЛИ

НИИТЫН ЗӨӨРИДЭ ЭЗЭН ЁhООР ХАНДАХА

…Хэжэнгын районой совхо… мал ажалай продукци… худалдалгаhаа олзо до… диилэнхи хубиие… байна. Шэнэ табан… түрүүшын hаранuудта… ажалай продукци ху… түсэбөө тэдэнэр… дүүргээ. Энэнь… ажалшадай, илан… ажалшадай ехэхэн амжал… болоно.

…ажахынуудай социа… зөөри хамгаалгын гурим… сахижа байдаг hаань, …дээгүүр дүнгүүд түй… зэргэтэй hэн. Энэ та… районой совхозуудтахи… жэгдэ hайн бэшэ. Муу… hаа, зоотехническэ, ве… хэмжээнүүдэй саг… бэелүүлэгдэдэггүйhөө… нийтын малай гарза… эндэхи ажахынуудта… ушарна. Энэ жэлдэ, нё… оройхидо орходоо, бүхы… район дотор нийтын ма… гарзалалга яhалал үсөөр… байбашье, Худанай, Хэ… Октябриин 50 жэлэй… совхозуудта малай… ушар олон байhаар… нэгэнэй мэдээнэй… энэ жэлдэ 3700 тугал, …хурьган абтаhан hаа, …тустаа 267 ба 4.126 тол… гарзалаа. Энэмнай аб… бүхы тугалнуудай 7.2 …центнь, хурьгадай 8,1 про… болоно.

…мүнгөөр сэгнэхэ… hаа, хэды шэнээн ехэ… зөөри хиидэ хосор… болоно гээшэб. Арад зо… зөөридэ хайхарамжагүй… хандалгаhаа, ажахын ху… хүдэлмэрилэгшэдэй, мэргэжэлтэ… нийтын зөөрие гамнаха, …хамгаалха гурим сахилгые hу… hаа имэ байдал то… гэжэ сэхэ тэмдэглэ… хэрэгтэй.

…ажахынуудай фермэнүүд, …дээрэ малай тоо… муу дээрэhээ, hа… бүриин тоосооной ёho тэ… хэгдэдэгhээ олон дутаг… гарана. Малай тоо… дутааха, продукциин… доошолуулха ушарнууд… ажахынуудта дайрал… .

Социалис зөөридэ харюу… гүйгөөр хандаhан хүнүүд… хуулиин ёhоор шанга хэ… амасаха ёhотой юм. …хойрогоор хандажа, …зөөрие ехээр гээлтэ… оруулhан зэмэтэ… элиршэлhэн имэ нэгэ… ябадал харуулая.

Августын 11-дэ Худанай совхозой ахалагша зоотехнигэй тушаал дүүргэжэ байhан Доржиевай хэhэн захилаар Хэжэнгын «Госкомсельхозтехникын» «КАЗ-608» түхэлэй найман автомашина Улаан-Үдын мяханай комбинадта хонидые абаашаха даалгабаритай энэ ажахы ерэhэн байгаа. Жолоошод Данзанов В. Г., Кононов Ю. Н., Шитин А. Д., Грехнов В. С., Ямпилов Г. Г., Дашидоржиев В. А., Баргуев А. Д., Пунсыкнамжилов Г. Б. гэгшэд тэрэ үдэр 480 хони автомашинануудтаа ашаhан аад, аяар хоёр сүүдхэ үнгэрhэн хойно, августын 13-да мяханай комбинат хүрэжэ ерээ. Хонидоо тушаахадань, нилээд олон толгойнь харгыдаа гарзалhан байба.

Яахадаа имэ юумэнэй болоhые хэража үзэхэдэ, уршагтай үйлэ хэрэгүүдэй үндэhэн эмхигүй байдалhаа эхитэй, харюусалгата тушаалтадай ажалдаа тон хойрогоор хандаhанhаа, ажалай журам бүдүүлигээр эбдэhэнhээ тохёолдоhон байха юм.

Автомашинануудай нилээд оройгожо совхозой түб тосхон хүрэжэ ерэоэшье, тушаагдаха хонид бэлэн болгогдоогүй, тэрэниие ашаха тусхай хүнүүдэйшье олдоогүй ушарhаа үдэшын долоон саг болотор миин байха ушар тохеолдоо. Ингэжэ нилээд нобшорлоной hүүлээр совхозой ахалагша ветврач Санжимитыпов, ахалагша зоотехнигэй үүргэ дүүргэгшэ Доржиев хоер автомашинын жолоошодые хонини өөhэдөө ашахыень гүйжа эхилээн байна. Харгыда гараха жолоошод ашалгын хүдэлмэри хэхэ ёhошьегүй, энэнь хорюултайшье юм. Тиигэбэшье совхозой эдэ мэргэжэлтэд, Хэжэнгын «Госкомсельхозтехникын» жолоошод хуули буса хэлсээ хоорондоо баталаа. Нэгэ хони, зургаан шэл хара архи абахаар хэлсээ тааража, жолоошод хонидые ашаха хүдэлмэри үдэшэ орой болотор хэбэ. Үшөө тиигээд хони ашаhан автомашина бүхэндэ гуртовой ведомость табигдаха ёhотой аад, булта найманданъ гансал имэ документ бэшэгдэhэн байха юм. Совхоз бүхэли энэ отара хонидоо мяханай комбинадта тушааха тусхайта нюурые томилоошьегүй. Жолоошод соохоо ахалагшаар табигдаhан Данзанов В. Г. энэ хуули буса хэрэгhээ арсахын орондо, мяханай комбинадта үгтэхэ документнүүдые хармаанлаад, архи ужа ехээр hогтоhон байна. Эдэнэртэй архидалсаагүй залуу жолоошод Баргуев Пунсыкнамжилов хоёр тэрэл hүниндөө харгыда ябажа, мяханай комбинадта августын 12-ой 13 сагта хүрэжэ ерээ. Гуртовой ведомостьгүйhөө боложо, бэшэ жолоошодоо хүлеэжэ, эдэ хоёр асарhан хонидоо тушааха аргагүйдэжэ, бүхэли сүүдхэ мяханай комбинадай үүдэндэ зогсохо баатай болобо.

Архи ууhан жолоошод харгыда гараhаар автомашинаяа шабарта hуулгаhаар, августын 12-ой hүни Хэжэнгэ тосхон хүрэжэ ерээд, хоноhон байгаа. Тиихэдээ хони ашаhан автомашинануудаа hэрэбшэ доро табяагүй. Тэрэ hүни ороhон ехэ аадарта олохон хонидынь шэрбэгдэжэ үхэhэн байна.

Тиигэжэ үлэн хооhонhоо, аадарта шэрбэгдэhэнhээ мяханай комбинадта тушаагдаха хонидой 124-ниинь үхэhэн, бэшэниинь арай голтойгоор тушаагдаhан байха юм.

Имэ хэмhээ хэтэрмэ ушаралай болоhондо, нийтын зөөриин ехэ хохидолдо ороhондо хэн зэмэтэйб? Эндэ харюусаха нюурнуудай элитэ байhан болобошье, саагуур удхалжа бодогдохо ёhотой гээшэ.

Ажалай журам хазагайруулгатай эбсэшэгүй байдал ажахынуудай үйлэдбэриин участок бүхэндэ эрхэ бэшэ тогтоогдохо ёhотой. Тушаалта нюурнууд харюусалгаяа улам дээшэлүүлжэ, ажал дээрээ хойрог ябадал гаргагшадтай эрид тэмсэхэ уялгаяа мүн лэ наринаар дүүргэхэ ёhотой. Хүмүүжүүлхы хүдэлмэри ажалшадай дунда үргэн дэлисэтэйгээр, тодорхой удхатайгаар ябуулагдаха болоно. Энэ талаар ажалшадай коллективүүдэй үүргэ али болохоор дээшэлүүлхэ, өөhэдынгөө гэшүүдые коммунис ёhoор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ партийна, профсоюзна, комсомольско организацинуудай зүгhөө онсо анхарал хандуулагдаха ёhотой байна.

Имэ нийтын зөөридэ, өөhэдынгөө хүсэл оролдолгоор, эршэ түгэс ажалаар олоhон баялигтаа эзэн бусаар, хайша хэрэгээр хандадаг ушарнууд бусадшье ажахынуудта дайралдадаг гээшэ. Тиимэhээ энэ муухай, уршагта ябадалhаа hургаал абажа, гүрэнэй баялигта, арадай баялигта эзэн ёhoор, нарин нягтаар, гамтайгаар хандаха гээшэ хүн бүхэнэй нангин уялга гэжэ үшөө дахин hануулха дуран эндэ хүрэнэ.

В. ЦЫДЕНОВ.
Хэжэнгын районой прокурор.

ТАСС АПН

ХИЛЫН СААНАhАА

ДЭЛХЭЙН ОЛОНИИТЫЕ hАНААТА БОЛГОНО

БУДАПЕШТ. Мао Цзэдунай уршагта үзэл бодолнуудые хуулита суртал болгон хэрэглэжэ үргэлжэлhөөр. Хитадай мүнөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй гадаадын политикын хархис удхые «Непсабадшаг» газетэ элиршэлэн шүүмжэлнэ.

Маогай үзэл бодолые халан залгамжалуулагшад тэрэнэй тодорхойлhон гадаадын политическэ хараа бодолдо мүнөөшье үнэн байhаар. Тэрэнь Хитадай Компартиие дэлхэйн олонхи коммунис ба хүдэлмэршэнэй партинуудта эсэргүү шэглүүлhэн, КНР-ые социалис хани нэгэдэлhээ хадууруулан холодхохо ябадал тохёолдуулhан байна. Энэ хараа бодолынь зарим тэды хуоилалтануудта оробошье, Совет орондо харша үзэл бодолые улам дэбэргээ, дээрэлхүү, эээрхэн зонхилхы, булимтаран түримхэйлхы, бури хэтэрүү шэглэлтэй болгоо.

Маогай бодомжонуудые «тааруугаар хүгжөөхэ» зуураа, өөрыгөө дан ехээр хүндэгүй болгоhон зарим зүйлнүүдhээ Хитадай хүтэлбэрилэгшэд бүгэдэнэй дуулахаар арсабашье, маоизмын хархис удхые үлөөнэ.

Тус газетэ Хитадай дээдэ тушаалтай хэдэ хэдэн ажал ябуулагшадай хэлэhые шэнжэлхэ зуураа, ингэжэ тэмдэглэнэ: гадаадын политическэ бүхы ябуулгынгаа стратегическэ үндэhэ hуури болгон, нэгэ үе өөрынгөө соносхоhон, «гурбан янзын оронууд тухай теори» гэдэг маоис бодомжоhоо Пекинэй мүнөөнэй удамаршадай арсаагүй байhыень тэдэ мэдүүлгэнүүд эли тодоор гэршэлэн харуулна. Тэрэ «теориин» «шэнэдхэгдэн hэльбэгдэhэн» вариантые үндэhэ болгон, Холбоото Штадуудые Пекинэй союзнигуудай зэргэдэ оруулаанхай.

Совет орондо харша хараа бодолые үндэhэ болгон ябуулга хэдэг американ ба хитад «стратегүүдэй» ойртолсоhые арсахын аргагүй. Бүхы дэлхэй дээрэхи амгалан тайбан байдалай хэрэгтэ аюултай тиимэ ойртолсолго уласхоорондын түрүү бодолтой олониитые hанаата болгонгүй байха аргагүй.

США-гай гүрэнэй секретарь А. Хейгэй албанай хэрэгээр hаяхан Пекин ерээд оусаhанай эсэстэ американ буу зэбсэгүүдые Хитадта эльгээхэ зам нээгдэхэhээ гадна, мүн хоёр гүрэнэй стратегическэ түсэбүүдые таараалдуулха хэдэ ээнүүд баталагдаhан байна. Пекинэй ба Вашингтоной хархисуудай үгэсэлгэ улам эли боложо байнхай. Нэгэ талаhаа, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал улам дэбэргэжэ байгаа США-гай ябуулгые Пекин hайшаана, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхохо, нейтронно бомбо бүтээхэ тухай шиидхэбэринүүдыень дэмжэн альгаа ташана, дай жүрөөдэдэг Америкын бусад «үүсхэлнүүдые» өөгшөөнэ. Нүгөө талаhаа, Зүүн-Урда Азиин оронууд тушаа Пекинэй баримталдаг булимтархы түримхэй политика, Индохитадтахи, дэлхэйн бусад орон нютагуудтахи тэрэнэй hүйдхэлэй ябуулга Вашингтоной зүгhөө бүрин hайшаагдана, дэмжэгдэнэ.

Гэхэ зуура, Хитадай ба США-гай зарим хараа бодолнууд ба hанаашалганууд тудалданагүй. hая нүхэсэhэн «союзнигууд» тус бүридөө өөрын уг зорилгонуудые бэелүүлхын тула бусадые хэрэглэхэ гэжэ оролдоно. «Хэды алгасалтай байбашье, империализмын эгээн эээрхэг түримхэй бүлэглэлнүүдтэй Хитадай эээрхэн зонхилогшодой ойртолсолго арадуудай амгалан тайбан байдалда ехэ аюул тохёолдуулна», — гэжэ «Непсабадшаг» тусхайлан тэмдэглэнэ.

ИРАНДАХИ БАЙДАЛ

ТЕГЕРАН. Бомбын тэhэрхэ үедэ үхэhэн премьер-министр М. Дж. Бахонарай орондо аятолла Мохамед Реза Махдави-Кяниие ороной премьер-министр болгохо гэhэн дурадхал Иранай Президентскэ саг зуурын соведэй дурадхалые Иранай парламент (меджлис) батална. Махдави-Кяни дотоодын хэрэгүүдэй министрэй тушаал даадаг байhан. •

Засагай ба шажанай түлөөлэгшэдтэ эсэргүү зэбсэгтэ добтолгонуудай хэгдэhэн тухай Иранай хэблэл ба радио мэдээсэжэ үргэлжэлhөөр. Иранай ниислэлдэ хүдэлмэридэг газарайнгаа оршондо шажанай мэдээжэ түлөөлэгшэ Ходжат-оль-Эслам Табатабаи Язди алуулhан байна. Ороной бусадшье городуудта мүрдэлгэ хюдалгата ябуулганууд hаа шалтагаалан, «Исламска революциие сахин хамгаалдаг» хэдэн хүн, шажанай ажал ябуулагшад хосороо гэжэ мэдээсэгдэнэ.

ЭРДЭМТЭДЭЙ УРЯА

БАНФ. (Канадын Альбертэ провинци). hаяхан тараhан Пагуошско 31-дэхи конференцидэ хабаадагшад буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын улам дэбэргэжэ байhандань ехээр hанаата боложо байhанаа элирхэйлбэ.

Үнгэрэгшэ 12 hарын турша соо ядерна зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгэ айхабтар ехэ хэмжээтэй болоод байна гэжэ Пагуошско соведэй тунхаглаhан мэдүүлгэ дотор заагдана. ОСВ-2 тухай договорые США эсэслэн баталаагүй, стратегическэ зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай хөөрэлдөө таhалдуулаа. Ядерна зэбсэгүүдые хуряаха тухай бусад хөөрэлдөөнүүд зогсоогдонхой гү, али мухардалгада оронхой. Эдэниие hэргээхэ тон шухала болоод байна гэжэ документ дотор хэлэгдэнэ.

«Дай жүрөөдэhэн ябуулгануудые сэхэ, тодорхойгоор буруушааха. Ядерна зэбсэглэлгэ хизаарлалгые хуулита болгохыень имэ зэбсэгтэй гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые Эрдэмтэдэй дэлхэйн хуралдаан уряалба. Юундэб гэхэдэ, ядерна дайнда илахабди гэжэ оодомжолбол, хүлисэшэгүй алдуу гаргагдаха байна бшуу.

Совет-американ хэлсээнүүд тушаа хэлэбэл, Ракетэhээ хамгаалха түхеэрэлгэнүүдые хизаарлаха тухай договор дүүргэжэ үргэлжэлхэ, ОСВ-2 тухай договор эсэслэн батална гэжэ Пагуошско хүдэлөөн уряална. Европодо ядерна зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай томоотой хөөрэлдөө дары эхилхэ шухала гэжэ мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые мүнөөнэйнь хэм хэмжээндэ үлөөбэл, тиимэ хөөрэлдөө хэхэ хэрэг хүнгэдхэхэ болоно.

Олон янзын хараа бодолнуудые баримталдаг болобошье, амгалан гуримаар зэргэ оршохоhоо, шахардуу байдал hулаpуулхаhаа үлүү hайн арга байхагүй, уласхоорондын түбэгтэй асуудалнуудые имагтал хөөрэлдөөнэй үндэhөөр шиидхэхэ хэрэгтэй гэжэ эрдэмтэдэй нэгэ hанаатайгаар мэдэрдэг байhыень конференци элирхэйлээ.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

УЛААН-БААТАР. УРГАСА ХУРЯАЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА. Монгол ороной тарияашад ургасаяа түлэг хуряажа эхилээ.

Булган аймагай механизаторнууд ургасаяа түрүүшынхидэй тоодо хуряажа захалба. Эдэнэр 28 мянган гектарай тарияе богонихон болзор соо хуряажа абаха даабаритай. Эндэхи «Шинэ амьдрал» гэжэ хүдөө ажахын нэгэдэлэй «Магсаржаб» гэжэ госхозой хүдэлмэрилэгшэд ургаса хуряалгын талаар түрүүлэнхэй. Недондо жэл республика дотороо нэгэдэхи hуури эзэлhэн юм. Аймагай механизаторнууд СССР-эй Ставрополиин хизаарай Ипатовска районой тарияашадай дүй дүршэлые халан абажа, ажалдаа үргэнөөр хэрэглэнэ.

НАЙРОБИ. ХАМТЫН ЯБУУЛГА ХЭХЭ ТҮСЭБ. Баруун Сахарын асуудал шэнжэлдэг Африкын нэгэдэлэй эмхиин тусхай комитедэй заседани Кениин ниислэлдэ болоод тараба. Кениин, Гвинейн, Малиин, Нигериин, Сьерра Леониин, Суданай ба Танзаниин түлөөлэгшэд буудалдаа зогсоохо, ООН-ой ба ОАЕ-гэй хиналта доро Баруун Сахарын байдал тодорхойлхо асуудалаар референдум үнгэргэхэ түсэб тодорхойлон хараалаа.

Энэ түсэб Мароккын ба Полисарногой фронтын үзэмжэдэ дамжуулагдахань гэжэ эндэ болоhон пресс-конференци дээрэ ОАЕ-гэй генеральна секретариин орлогшо П. Оку мэдүүлбэ.

БУДАПЕШТ УЛАСХООРОНДЫН КОНФЕРЕНЦИ. Хүдөө ажахын залуу мэргэжэлтэдые бэлдэлгын гурим улам нарижуулан hайжаруулха асуудалнуудтай уласхоорондын конференци дэлхэйн 11 ороной, тэрэ тоодо Советскэ Союзай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар Кестхеи хотодо нээгдээ. Конференцидэ хабаадагшад аграрна эрдэм ухаа заалгын hүүлэй түйлалтануудые зүбшэн хэлсэнэ, дүй дүршэлөө халан абалсана. ВНР-эй хүдөө ажахын кооперативууд ба госхозуудта ажалладаг залуу хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэритэйнь танилсана.

КАРАКАС. КООРДИНАЦИОННО КОМИТЕДЭЙ ШИИДХЭБЭРИ. Ороной түрүү үзэл бодолтой партинуудые нэгэдхэhэн Венесуэлын зүүнэй тала баридаг хүсэнүүдэй координационно комитет президентые hунгахын тула 1983 ондо болохо hунгалтада өөhэдынгөө нэгэдэмэл кандидадые дэбжүүлхэ гэжэ шиидхэбэ. Зүүнэй үзэл бодолтой бүлэглэлэй нэгэдэлые саашадань бэхижүүлхэ, Венесуэлын олониитэ ажалшадта үзүүлдэг нүлөөень бүри ехэ болгохо шухала гэжэ комитедэй заседани дээрэ дахинаа тусхайлан тэмдэглэгдээ.

Орон доторхи социальна байгуулалтые шэнэдхэн хубилгаха, империалис түримхэй ябуулгануудые усадхаха гээшэ тэмсэлэймнай гол зорилго болоно гэжэ заседанида хабаадагшад мэдүүлээ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

УРАЛАН НАРИЖУУЛАГШАДАЙ ХУРАЛДААН

ХАНОЙ. hаяхана социалис Вьетнамай ниислэлдэ ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай, үйлэдбэриин түрүүшүүлэй республиканска хоёрдохи конференци боложо үнгэрбэ. Үнгэрhэн табан жэл соо орон дотор дэлгэрhэн үйлэдбэриин түрүүшүүлэй үүсхэлтэ ажалай үрэ дүнгүүд согсологдоо, ухаалан зохёохы ба уралан нарижуулхы хүдэлмэрине саашадань эдэбхижүүлхэ, тэдэнэй үйлэдбэриин хүгжэлтэдэ үзүүлдэг нүлөөе үргэдхэхэ, дээшэлүүлхэ талаар тодорхой зорилгонуудые конференцидэ хабаадагшад хараалаа.

Олон жэл соо үргэлжэлhэн дайн дажарhаа уламжалан hандарhан арадайнгаа ажахые hэргээн бодхоожо, социализмын материально-техническэ үндэhэ hуури табижа эхилhэн Вьетнамай мүнөө үеын эрхэ байдалда хүдэлмэришэдэй ухаалан зохёохы, уралан нарижуулхы хэшээл оролдолго тон ехэ удха шанартай. Коммунис парти, Вьетнамай правительство үйлэдбэриин түрүүшүүлэй үүсхэл, оролдолгодо, тэдэниие дэлгэрүүлгэдэ ехэ анхарал хандуулдаг гээшэ. Мүнөө орон дотор ухаалан зохёогшодой, уралан нарижуулагшадай хүдэлөөн жэл бүри үргэдэжэ байдаг. Вьетнамай бүхы хүдэлмэришэдэй 13 процентнь элдэб бүлгэмүүдтэ нэгэдүүлэгдэжэ, зохёохы ба урлахы ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадана.

ТҮНШЭТЭЙ ХУБИТА

ГАВАНА. «Гранма» газетын мэдээсэhэнэй ёhoор, Гавана провинцида 11 мянган уралан нарижуулагшад ба ухаалан зохёогшод тоологдоно. Тэдэнэр национальна экономикын хүгжэлтэдэ 62 миллион цесо мүнгэнэй алмалта оруулаа. Тэдэнэр арадай ажахын элдэб hалбарида хүдэлхэ зуураа, машина, станок, бусад онhоhон түхеэрэлгэнүүдэй удаан саг соо аша үрэтэйгөөр хүдэлхын түлөө ехэ хэшээл оролдолго гаргана.

(ТАСС).

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ХЯАГТЫН ХҮНДЭТЭ ЭРХЭТЭН

1920 оной үбэл Троицкосавск хотын (мүнөө Хяагта) түбэй талмай дээрэ олон тоото хүн зон сугларанхай байгаа. «Бүхы засаг — Советүүдтэ!» гэһэн бэшэгтэй шад улаан тугай һалхинда намилзажа байхыень тэдэнэр гайхан шэртэнэ. Энэ тугые юрын лэ хүбүүн Ваня Старчак үлгөө гэжэ хэн тиихэдэ мэдэхэ бэлэй?

Хилэ шадархи хотодо һүниндөө нилээд хүлгөөтэй. Хүршэ Маймачен (мүнөөнэй Алтан-Булаг) хотоһоо сагаантан хилэ дабан орожо ерэдэг, коммунистнуудые хюдадаг һэн. Гэбэшье түрүү үзэл бодолтой комсомолшуудай жагсаал бүри бүхэжөө.

— Эгээл тиихэдэ нэгэ гартаа комсомолой билет абажа, нүгөө гартаа винтовко бүхөөр баряа һэн. Монголой революциин үлгы болоһон Хяагта хотодо МНРП-гэй I съезд үнгэрөөгдөө бэлэй, — гэжэ И. Г. Старчак дурсан һанадаг.

Старчагай нүхэр Пётр Эдингын гэртэ Сүхэ-Баатарай ударидалга доро монголнууд суглардаг һэн. Өөрөө Иван Старчак Маймачен хотые сүлөөлхэ байлдаанда монгол арадай вождиие эгээл түрүүшынхеэ хараа бэлэй.

Хүршэ орониие сагаантанай үлэгдэлһөө аршалан хамгаалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаа юм. Шаамар гэһэн газарта эгээл түрүүшынхеэ дайсадые хюдалсаһан байха юм.

Удаань эдэбхитэй комсомолец Ехэ Хүдэри тосхондо комсомолой ячейкэ байгуулба. Тиин комсомолой путёвкоор морин сэрэгэй һургуулида һурахаар эльгээгдэжэ, Алас-Дурна зүгтэ хилэ дээрэ алба хээ юм. 1929 ондо тэрэ эскадроной командирай туһалагшын тушаалда байгаа һэн.

1931 ондо орон доторнай ВЛКСМ-эй ЦК-гай «Комсомолец — самолёдто!» гэһэн уряа дэлгэрээ бэлэй. И. Старчак Оренбургын авиационно училищида һураһанай удаа бомбардировочно авиацида алба хэбэ. Бултантай адли парашютна спортоор бэеэ һорибо. 1941 оной июниин 21-дэ парашютна спортын мастер И. Г. Старчак манай орондо эгээл түрүүшынхеэ самолёдһоо 1000-дахи һүрэлгэ хэһэн байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ Баруун фронтын парашютно-десантна албанай начальник майор И. Г. Старчак дайсанай тылдэ эльгээгдэхэ парашютистнуудые бэлдэдэг байгаа. Өөрөө дайсанай үүр руу шурган орожо, тон аюултай, харюусалгатай даабаринуудые нэгэнтэ бэшэ дүүргэһэн байха юм.

Маршал Г. К. Жуковай «Дурсалганууд ба бодомжолгонууд» гэһэн ном соо майор И. Г. Старчагай командалһан отрядай габьяа, баатаршалга тухай һайшаалта үгэнүүд бии. 400 хүнһөө бүридэһэн тус отряд Москва хотые хамгаалгые эмхидхэхэ үедэ дайсаниие нилээд удаан саг соо һаатуулһан байха юм.

Табан үдэр үргэлжэлһэн энэ байлдаан тухай Хяагта хотын хидто 1977 ондо И. Г. Старчак хөөрэжэ үгөө һэн. 400 сэрэгшэдһээ 30-ниинь амиды үлэһэн байгаа. И. Г. Старчак хүндөөр шархатажа, госпитальдо оруулагдаһан юм. Уданшьегүй тэрэ Ленинэй орденоор шагнагдаа һэн.

Мүнөө Юхнов хотодо эдэ байлдаануудай болоһон газарта хүшөө бодхоогдонхой. 1941 он. Энд октябрь һарада майор И. Г. Старчагай отряд баатар габьяатайгаар дайлалдаа һэн. Юхнов хотодо «Старчаковцы» гэһэн дуунай саг үргэлжэ зэдэлхыень шагнахат.

Нютагаймнай алдар суута хүбүүнэй үбсүүе Ленинэй хоёр орден, Дайшалхы Улаан Тугай хоёр орден шэмэглэдэг. Хяагта ба Юхнов хотонуудай хүндэтэ эрхэтэн болгогдоһоор үнинэй юм.

Ная наһанай богоһо алхабашье, дайнай ветеран сэдьхэл зүрхөөрөө урдынхидаа залуу. Эдир үетэнэй хүмүүжүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулалсана. «Отгоройхоо байлдаандаа» гэһэн дурсалганайнь номые уншаһан хүн энэ хүнэй гайхамшаг ажабайдал тухай олон юумэ мэдэжэ абаха даа.

Е. СУРМАЧ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: отставкада гараһан полковник И. Г. Старчак.

Авторай фото.

Комсомолой путёвкоор

Бахалайтын комсомол-залуушуулай һү һаалиин фермэ гансашье район соогоо бэшэ, мүн республика соогоо мэдээжэ болонхой юм. Тэрэ «Үетэн» гэжэ дэмы нэрлэгдээгүй. Эндэ имагтал нэгэ үеын залуушуул хүдэлдэг. Тэдэнэй олонхинь 2—3 жэл хүдэлөөд, һурахаяа ошоно. Харин орондонь ондоо залуу хүбүүд, басагад ерэдэг.

Һаяхана Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Хэжэнгын дунда һургуули дүүргэһэн юһэн басагадта тус фермэдэ ошожо хүдэлхэ комсомолой путёвко баяр ёһололой оршон байдалда барюулагдаба.

Ажабайдалайнгаа арюухан зам дээрэ гаража, ажалайнгаа намтарые эхилһэн эдэ залуушуулые ажалай ветеран, нилээд удаан саг соо һаалишанаар хүдэлһэн, Ленинэй ордено Юмжап Дамбаева халуунаар амаршалжа, энэ хүнгэн бэшэ хүдэлмэридөө амжалта түйлахыень хүсөө. Тиихэдэ КПСС-эй райкомой секретарь А. Лоскутников, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь В. Бадмаева Хэжэнгын совхозой парткомой секретарь А. Балданов гэгшэд мүн лэ тэдэниие амаршалжа, али бүхы талаһаа туһалха байһанаа мэдүүлээ.

Һаалишад болохоор эрэһэн Сэсэгма Цыремпилова, Тоня Алексеева, Катя Цыбикова болон бусад хүсэ шадалаа гамнангүй, һаалишанай мэргэжэл шудалжа, һайн үрэ дүн түйлахын тула оролдохо байһанаа мэдүүлээ.

А. ЧИМИТОВ.

ОЛЬБОНОЙ ХАҺА ДҮТЭЛӨӨ

Манай Байгал шадарай нютаг нуга руу ольбо асардаг сентябрь һарын гараһаар табан хоног үнгэрбэ. Энэ һарада хада уулын үбэрөөр ургадаг, набша намаагаар элбэг хуһан, улянгир шарлажа, ёһотойл «алтан намарай» ерэһэнэй тэмдэг хаа хаанагүй үзэгдэбэ гээшэ.

Байгша ондо сентябрь һарада сагай уларил ямар байха хаб гэһэн асуудал хүн бүхэниие һонирхуулна ёһотой. Энэ һарада сагай уларил урда жэлнүүдэнхидэл адли байхаар хүлеэгдэнэ. Һарын туршада дунда зэргээр 6—9 градус дулаан байха. 20—40 миллиметрэй хэмжээнэй шииг нойтон орохоор багсаамжалагдана.

Сентябрь һарын түрүүшын арбаад хоногто дулаан үдэрнүүд үзэгдэхэ. Баруун зүгһөө секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, үгылөөгүүр тээ манатай байха, хойто болон баруун зүгэй районуудта һүниндөө 0—5 градус хүйтэн, үдэртөө 10—15 градус дулаан байха. Һарын хоёрдохи, гурбадахи арбан хоногуудта бага зэргэ үүлэтэй. баруун нютагуудта хура бороо, нойтон саһан орохоор хүлеэгдэнэ. Республикын хойто районуудта һүниндөө 3—5—8 градус хүйтэн, үдэртөө 7—12 градус дулаан болохо.

Байгал-Амарай түмэр замай барилгашадай түбхинэһэн нютагуудта һарын туршада үүлэтэйшэг байха, хура бороо, нойтон саһан орохо. Һүниндөө 0—5 градус хүйтэн, үдэртөө 10—15 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Республика дотор һарын һүүлшын үдэрнүүдтэ хүйтэнэй ольбон орожо, хаа хаанагүй хура бороо, нойтон саһан орохоор, һалхилхаар багсаамжалагдана.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

АЛТАН НАМАРАЙ ХЭШЭГ

Хотын ажалшадые овощоор хангаха гээшэ шухала хэмжээ ябуулгануудай нэгэн гээшэ. Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хотын горплодоовощторгын хүдэлмэрилэгшэдэй союзна республиканүүдтай хэһэн хэлсээнэй ёһоор, манай республикада ургадаггүй үрэ жэмэс абтажа эхилбэ.

— Нарата Узбекистанда, Киргизстанда ургаһан үрэ жэмэс асарагдажа, Улаан-Үдэ хотын ажалшадта наймаалагдажа эхилэнхэй, — гэжэ хотын горплодоовощторгын баазын ахамад товаровед Э. А. Попкова хөөрэнэ.

Дурсагдагша республиканүүдтай хэгдэһэн хэлсээнэй ёһоор, 160 тонно арбуз, 80 тонно виноград, 840 тонно капуста, 97 тонно хартаабха, 322 тонно помидор Узбегэй ССР-эй зарим областьнуудһаа абтажа, хотын ажалшадта наймаалагдана. Энээнһээ гадна Киргизэй ССР-һээ, манай республикын зарим районуудһаа 286 тонно яблока, 680 тонно үгэрсэ, помидор болон огородой бусад эдеэн асарагдажа, хотын магазинуудта оронхой. Саашадаа союзна бусад республиканүүдһаа һонгино, морхооб, хартаабха, капуста асарагдахаар хүлеэгдэнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ҺУРАГШАДТА БАЯР БАЯСХАЛАН

«Коммунизм» колхоз Зэдын район дотороо хонин ажал эрхилдэг томоһон ажахы болоно. Тус ажахын түрүү хонишод амжалтаараа район соогоо, республика дотороо мэдээжэ болонхой. Ажахын хонишодой иимэ ехэ амжалта түйлаха хэрэгтэнь Инзагатын дунда һургуулиин һурагшад ехэхэн туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм. Эдэнэр зунай һаранuудта хони хайшалхаһаа эхилээд, үбһэ тэжээл бэлэдхэлсэдэг, хони, хурьгадые харууһалалсадаг заншалтай.

Һаяхана Инзагатын дунда һургуулиин нэрэ дээрэ баяр баясхаланта мэдээсэл абтаһан байна.

«Коммунизм» колхозой хүдөө ажахын ургаса хуряалга, ниитын һүрэг мал адуулха хүдэлмэри дээрэ горитой туһаламжа үзүүлһэнэйнь түлөө Инзагатын дунда һургуули СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаба ха юм.

С. ДАМДИНОВ

ГИТАРЫН ХҮБШЭРГЭЙ ЗЭДЭЛБЭ

Багдарин тосхоной Соёлой ордон соо гитара дээрэ наадагшадай дунда түрүүшын конкурс үнгэрөөгдэбэ.

Район дотор түрүүшынхеэ болоһон конкурсдо нютагай залуушуулһаа гадна, Ленинград хотоһоо ерэһэн студентнүүдэй барилгашадай «Меркурий» гэжэ отрядай гэшүүд хабаадаа. Студентнэр Роман Рожновский Валентина Торбик хоёрой гүйсэдхэһэн «Он жэлнүүд һомон шэнгеэр үнгэрнэ» гэһэн дуун олоной зүгһөө һайшаагдажа, түрүү һуури эзэлбэ.

Нютагай залуушуул Надежда Трофимова, Александр Чилков, Борис Елшин гэгшэд конкурсдо хоёрдохи һуури эзэлээ. Эдэнэр И. Лученок, И. Пономаренко гэгшэдэй зохёоһон «Һойрой үүр хираан», «Түрүүшын болзор» гэһэн дуунуудые ирагуу гоёор гүйсэдхөө бшуу.

А. ЦЫРЕНОВ.
Баунтын район.

ДИНАМЫНХИД САГААЛСА ДЭЭРЭ

Һур харбалгаар «Динамо» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө нээмэл мүрысөөн уржадэр Улаан-Үдэ хотодохи «Спартагай» стадион дээрэ эхилбэ. Шэтын областиин, Буряадай болон Тувын АССР-нүүдэй республиканска соведүүдэй, мүн «Спартак», «Труд», «Локомотив» ба бусад бүлгэмүүдэй 70 гаран мэргэшүүл энээндэ хабаадана.

Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр эрэшүүл — 90, 70 метрһээ, эхэнэрнүүд 70, 60 метрһээ харбаба.

«Динамо» бүлгэмэй Шэтын областной соведэй суглуулагдамал командын гэшүүн, уласхоорондын классай спортын мастер Владимир Ешеев энэшье удаада һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулжа, хоёр зайда тус тустань 305 болон 320 очко тудажа, түрүү һууринуудые эзэлбэ. Түрүүшын үдэрэй дүнгүүдээр СССР-эй хоёр дахин абсолютна чемпион В. Ешеев 625 очкотойгоор эрхимлэнэ.

Эгээл холын зайда республикымнай спортын мастернууд А. Гармаев («Урожай»), Ц. Будаев («Динамо») шангай һууринуудта гараа.

70 метрһээ харбахадаа, «Спартак» бүлгэмэй тренер Виктор Гуров 303 очко абажа, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Цыренжаб Будаев тэрээнһээ гурбан очкогоор гартаһан байна.

Анатолий Гармаев 294 очко абажа, дүн хамта 579 очкотойгоор хоёрдохи һуури эзэлжэ ябана. Түрүүшын үдэрэй дүнгөөр Цыренжаб Будаев удаадахи һуурида гараба.

Эхэнэрнүүдэй дунда эгээл холын зайда илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болоһон байха юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, манай «Динамо» бүлгэмэй гурбан харбагшад Ольга Норбоева, Цыбикмит Жамьяндашиева, Светлана Николаева гэгшэд бултадаа адли — 279 очко тудаһан байна. «Спартак» бүлгэмһөө Людмила Тихонова, Тубаһаа ерэһэн Марина Ондар, Лхамажаб Будаева (Шэтэ) гэгшэд удаадахи һууринуудые эзэлнэ.

60 метрһээ харбахадаа, 294 очко абажа, Буряадай багшанарай институдай студентка, уласхоорондын классай спортын мастер Цыбикмит Жамьяндашиева дүн хамта 573 очкотой болбод, түрүү һуури эзэлжэ ябана. Светлана Николаева тэрээнһээ оройдоол хоёр очкогоор гээгдэнэ.

«Динамо» бүлгэмэй Буряадай республиканска соведэй суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлнэ. «Спартак» бүлгэмэй Буряадай областной соведэй, мүн «Динамо» бүлгэмэй Шэтын областной соведэй мэргэшүүл удаадахи һууринуудта гараба.

Мүнөөдэр — мүрысөөнэй гурбадахи үдэр.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Һогооборишье үбһэн—һуридэ нэмэри» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Эрдэмтэдэй ба ажалшадай хамта шиидхэхэ асуудалнууд» — Б. Жигмытовэй статья. «ТАСС-ай шэнэ һонин».

Хоёрдохи хуудаһанда. «Комсомолой эмхинүүдтэ тоосоон ба һунгалта болоһо байна». «Хэн эхин организациие толгойлхо ёһотойб» — С. Будажановай статья. «Бүхэсоюзна семинар-һургуули». «Генетика ба Сибирьтэ мал ажал хүгжөөлгын асуудалнууд» — Д. Беляевай статья. «БАМ: үдэр үдэрэй хэрэгүүд» — тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда. «Манай нютагаархид дэлхэйгээр аяншална». «Суомидо арбан хоног соо байхадаа» — Э. Ровнаягай статья. «Тодор Живковэй түрэһөөр 70 наһанай ойдо». «Болгар арадай элитэ ехэ хүбүүн» — АПН-эй материал. «Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Хүмүүжүүлгын асуудалаар». «Сэхэ сэбэр харилсаанай түлөө» — А. Гармаевай статья. «Волгоградһаа ерэһэн уран зохёолшотой уулзалга» — Г. Сурмачай корреспонденци. Телевидениин программа. Соносхолнууд.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Сентябрийн 6-һаа 12 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 6

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 —«Зарядкадаа, зогсогты!» 10.00 —«Будильник». 10.30 —«Советскэ Союзда алба хэнэб». 11.30 —«Элүүр нэхэ байлга» — эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга. 12.15 — «Үглөөнэй почто». 12.45 — «Советскэ Союз хилын сахязхи айлшадай һанамжада». 13.00 — «Хүдөөгэй час». 14.00 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.30— —Велоспортоор дэлхэйн чемпионат. Прагаһаа дамжуулга. 14.45 — «Алло, би таниие шагнажа бэйнаб» — мультфильм. 15.00— Мүнөөдэр—Нефтиин ба газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэр. СССР-эй нефтиин промышленностиин министр Н. А. Мальцев үгэ хэлэхэ. 15.15—«Танай захил бэшэгүүдээр» — нефтиин ба газай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ концерт. 16.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубок. СССР—США. Канадаһаа дамжуулга. 18.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 19.00 — Уласхоорондын һонин. 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубок. Канада —ЧССР Канадаһаа дамжуулга. 22.00 —«Время». 22.35 —«Футболой шэнжэлэл». 22.55 — «Алла Пугачева дуулаха». 23.35—Спортын программа:. 1. Хүнгэн атлетикээр дэлхэйн чемпионат. Италиһаа дамжуулга. 2. Акробатикаар дэлхэйн чемпионат. Швейцариһаа дамжуулга. 3. Водно полоор Европын чемпионат.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 12.00 — Ухибүүдтэ уран һайханай фильм. 13.15 — «Мария Биешу дуулехаа» —фильм-концерт. — Баримтата фильмүүд. **Орбита.** 15.15 — Да[...] гын программа. 15.20 — [...] панорама. 16. 50 — «Со[...] хондо айлшаар». «Новые [...] ключения муравья и б[...] (1-дэхи сери). 18.20 — [...] шад» Фронтдо нүхэсэг[...] клуб. 21.00 —«Амгалан н[...] согты, багашуул». «Пр[...] квашинада үнгэрһэн [...] та» 21.15 — «Һолонго» [...] дай уран бэлигэй теле[...] онно программануудай [...] хоорондын фестиваль. [...] рей дуунууд» (Вьет[...]) 21.45 — Нефтиин ба [...] промышленностиин хүдэл[...] рилэгшэдэй бүхэсоюзна ү[...] тэ зорюулагдаһан бари[...] фильмүүд. 22.00 — «Вре[...] 22.35 —«Пойми меня, [...] —уран һайханай фильм[...]

ПОНЕДЕЛЬНИК, 7

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Манай дуунууд зэдэлыт!». 10.50 —«Хаанаһаа уһан урданаб?» —фильм-концерт. 11.35 — «Ан амитадай ажамидарал». 12.35 — Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.35 — «Шинии ажал — шинии амжалтанууд» —кинопрограмма. 16.40 — СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрай духовой оркестр наадаха. 17.10 — «Эжын һургуули». 17.40 — «Хадата нютагуудай дуунууд» — фильм-концерт. 18.10 — Уһанай спортоор Европын чемпионат. Югославиһаа дамжуулга.

Улаан-Үдэ. 18.25 — Шэнэ һонин. 18.35 — Спортын һонин. 18.45 — «Эрхэтэн ба хуули».

Орбита. 19.10 — «Бразилиин Национальна һайндэртэ — Бразилиин эрхэ сүлөөгэй соносхогдоһон үдэртэ. «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг». Бразилиин арадай искусство. 19.45 — Г. Телеман. Хүгжэм. 20.00 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». 20.30 — Г. Доницетти «Лючия Ди Ламмермур» — фильм-оперо. 22.00 —«Время». —«Хүхюун хүбүүдүүд» —залуушуулай программа. 23.40 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.55 —Хүнгэн атлетикээр дэлхэйн кубогта хүртэхын түлөө. Италиһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита 13.00 — «Тургеневэй газар нютагаар» — баримтата фильм. 13.10 —«Эрдэм наукын ажабайдал». 13.40 — В. И. Ленин. «Партийна организаци ба партийна литература». 14.10—«Суранзата, суранзата энэ дэлхэй»—эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.20—Ж. Верн. «Намтарайнь ба зохёохы ажалайнь хуудаһанууд». 15.05 — «Совет гүрэнэй ба хуулиин үндэһэн». 8 класс. «Социалис общественын заяг заршам ба эрхэ». 15.35 —«Юрэнхы биологи». 9 класс. 16.05 —«Драматурги ба театр» — оролтын дамжуулга. 16.50 —«Республикымнай ажалай абьяас» —баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын 100 жэлэй ойдо. (2-дохи дамжуулга) 17.25 — «Экран» —теле-суглуулбари.

Орбита. 18.25 — «ПТУ[...] яажа, ямар мэргэжэлдэ һ[...] даг бэ?» Молдавида ме[...] заторнуудые болон малш[...] һурган гаргалга тухай. [...] «Зураг бүридэнь—наран[...]

Улаан-Үдэ. 19.10 — Со[...] холнууд. 19.20 — Бари[...] фильмүүд.

Орбита. 19.55 — Дам[...] гын программа. 20.00 —[...] ветскэ Союзда алба хэ[...] 21.00—«Амгалан нойрсогты[...] гашуул!» «Иимэл ку[...] 21.15 — Дзю-догоор дэл[...] чемпионат. Нидерланд[...] дамжуулга. 22.00 — «Вре[...] 22.35 — «Одни среди [...] ков» — олон серитэй [...] һайханай телефильм. (1[...] (Болгари) 23.50 — Уһанай [...] тоор Европын чемпионат. [...] славиһаа дамжуулга.

ВТОРНИК, 8

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Эдир наһанһаа түүхэтэй». Л. Кассиль «Кондуит ба Швамбрани». 11.00— Г. Доницетти «Лючия Ди Ламмермур» гэһэн фильм-оперо. 12.30 —«Ой модоной аялга» — телевизионно баримтата фильм. 12.40—Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 —Шэнэ һонин. 15.35 — Социалис оронуудай телевиденинүүдэй баримтата фильмүүд. 16.25 — «Арадай аялганууд». 16.40 — «Бидэнтэй хэ, бидэнэр шэнгеэр хэ, бидэнэрһээ үлүүгээр хэ» (ГДР-һээ дамжуулга).

Улаан-Үдэ. 17.40 —«Байгал» (буряадаар).

Орбита. 18.10 — Уһанай спортоор Европын чемпионат. 18.25 — «Одо мүшэдые уншагша» — тележурнал.

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Саян». «Хүдөө нютагта халуун хаһа эхилэнхэй». 19.30— «Ябаган хүнүүд ба жолоошод» —киноочерк.

Орбита. 19.45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.00 —Канадын кубогта хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Финлянди—СССР. Канадаһаа дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35 —Канадын кубогта хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канада—Швеци (3-дахи үе). Канадаһаа дамжуулга. 23.15— «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.30 — СССР-эй арадай артистка Ирина Богачевагай, В. Андреевэй нэрэмжэтэ ород арадай оркестрэй концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — «Томскын угалзанууд» —эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 —«Шатарай һургуули». (2-дохи дамжуулга). 13.40 — Ботаника. 5 класс. «Ургамалнуудай удха шанар». 14.00 —А. М. Горький «В людях», «Мои университеты». Экран — багшада. 14.45 — Географи. 7 кл., «СССР-эй географическа байдал ба хилэнүүд». 15.15 —«Былины». 5 кл. 15.15 — «Багшада — хүгжэмэй хэшээл». 2 кл. 1-дэхи дамжуулга. 16.50 — «Норильск» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — Му[...] фильм.

Орбита. 17.40 — Дми[...] Шостакович. «Степан Р[...] ниие саазалалга» — поэм[...]

Улаан-Үдэ. 18.10 — «Но[...] орон руу аяншалга». 18[...] «Н. Огренич дуулана».

Орбита. 19.10 —Корейн [...] дай Демократическа Рес[...] кын артистнуудай концер[...]

Улаан-Үдэ. 19.45 — Со[...] холнууд.

Орбита. 19.55 — Дам[...] гын программа. 20.00 —[...] дөөгэй час». 21.00 —«Ам[...] нойрсогты, багашуул!» [...] кошко с небылицами». 21.[...] Уласхоорондын һонин. 22[...] «Время». 22.35 — «Один [...] ди волков» — телевизио[...] олон серитэй фильм. (2-[...] сери) (Болгари).

СРЕДА, 9

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — Мультфильмнүүд. 10.35 — Москвагай 397-дохи һургуулиин багша Октябриин революциин ордено М. Н. Чистяковатай «Орленок» телестудиин юнкорнууд уулзаха. 11.35 —«Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.35—Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—Ороной телестудинуудай баримтата фильмүүд. 16.25 —К. Хачатурянай хүгжэм. 16.15 — «Ород хэлэн». 16.45 —«Залуушуулай адрес». 18.45 —«Эрдэм наука тухай».

Улаан-Үдэ. 19.15 —«Байгал» — программа.

Орбита. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Болгар арадай национальна һайндэр — Эрхэ сүлөөгэй үдэртэ. Болгариин Арадай Республикын телевидениин дамжуулга. 22.00 —«Время» 22.35 —«Свешников» —телевизионно баримтата фильм. 23.20 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.35 — Уран һайханай уншалга. О. Уайльди. «Үнэн нүхэр». РСФСР-эй арадай артист Н. Подгорный уншана.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — «Хуушан Таллинай гэрэй оройнууд доро» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 14.10 —«Түрэлхид, таанадта». 14.40 — Юрэнхы биологи. 9 кл. «Арадай ажахыда биологиин удха шанар». 14.55 — Зоологи, 7 кл. «Членистоногие». 15.30 — Хүгжэм. 4 кл. «Салтан хаан тухай онтохон» гэһэн Римский-Корсаковой оперо». 15.50 —«Демьян Бедный — революциие магтан дуулагша». 16.45—«Наранай үрэ жэмэсүүд». —баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Светофор». 17.30 — Хүн түрэлтэнэй хүгжэлтын эхин шатада» —баримтата фильм. 18.40 —«Агитаторнууд. политинформаторнууд, таанадта». 19.00 —[...] гетикын һонин» — киножур[...]

Орбита. 19.15 — «Хүхюу[...] тохонууд».

Улаан-Үдэ. 19.45 — Со[...] холнууд.

Орбита. 19.55 — Дам[...] гын программа. 20.00— Уһ[...] спортоор Европын чемпио[...] (Югославиһаа дамжуулга). 2[...] — «Амгалан нойрсогты, б[...] шуул!» «Шэдитэ экран». 2[...] —«Холо, ойрын дуун[...] 22.00 —«Время». 23.35—[...] ни среди волков» —теле[...] онно олон серитэй фи[...] (3-хи сери). (Болгари). 24.0[...] Футболоор СССР-эй чем[...] нат. «Торпедо»—ЦСКА.

ЧЕТВЕРГ, 10

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 10.05— «Горнистнар, дохёогоо үгыт!». 10.35— «Экзамены некстати» —уран һайханай фильм (Болгари). 11.45 — РСФСР-эй хатарай ба арадай аман угын ансамбльнуудай концерт. 12.35 —Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин 15.35—«Человек на земле» —кинопрограмма. 16.25 — «Шатарай һургуули». 16.55 — «Маэстро Тийт Куузик «Эстония» театрта» — телевизионно хүгжэмтэ фильм.

Улаан-Үдэ. 17.25 — Уласхоорондын шэнжэлэл. 17.40 — «Байгал». 18.10 — «Коммунистнууд тухай хөөрэнэбди». 18.35 — «Кристаллнууд» — киноочерк.

Орбита. 18.45 — «Түрүү дүй дүршэл — бүгэдын баялиг». 19.15 — Мультфильм. 19.45— «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Канадын кубогта хүртэхын түлөө хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канада — СССР. 22.00 — «Время». 22.35 — Футболоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй эхин шатын уулзалга. ЧССР — Уэльс. Прагаһаа дамжуулга. 23.20 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.55 — Боксоор СССР-эй чемпионадай түгэсхэлэй мүрысөөн.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита 13.00 — «Дирижер матча» — баримтата фильм 13.10 — «Манай сэсэрлиг». 13.40 — «Хүгжэм». 6 кл. Үльгэршэ композитор Н. А. Римский-Корсаков. 14.10 — «Һургуули ба зохёон байгуулхы ажал». (2-дохи дамжуулга). 14.40 — «Слово о полку Игореве» «Ородой культура». 8 кл. 15.10 — «Байгаали шэнжэлэлгэ». 2 кл. «Намарай шэнжэнүүд». 15.30 — «Как Иванушка-дурачок за чудом ходил» — уран һайханай фильм. 16.50 — «Отговорила роща золотая» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Веселый рожок» — үхибүүдтэ концерт.

Орбита. 17.25 — «Һурган хүмүүжүүлэгшэ» — тележурнал. 17.55 — Уһанай спортоор Европын чемпионат. Молдавиин ССР-эй Бендеры городой торгоной комбинадай соёлой байшангай «Приетения» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин [...] церт.

Улаан-Үдэ. 18.45 — У[...] гоёор уншалга. «Бродит о[...] за окном». 19.10 — Соноси[...] нууд. 19.20 — «Шэнэ зор[...] шэнэ түйлалта» — бари[...] фильм. 20.00 — Л. Толс[...] «Война и мир» романһаа [...] һэгүүдые СССР-эй арадай [...] тист Д. Журавлев унш[...] 20.40 — «Гэр бүлэ тухай [...] намжанууд» — телевизи[...] баримтата фильм. 21.[...] «Амгалан нойрсогты, б[...] шуул». «Выдумки кота С[...] коша». 21.15 — «Дүтын З[...] зүг, һанаа зоболго, [...] найдабари»—баримтата ф[...] 22.00 — «Время». 22.35 «О[...] среди волков» — олон [...] тэй уран һайханай телеви[...] но фильм (4-хи сери) (Бо[...] ри).

ПЯТНИЦА, 11

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Эдиршүүлэй зохёохы ажал». 10.35 — «Этигэл найдабарита һэбшээ һалхин» — уран һайханай фильм. 11.50 — Баримтата фильмүүд. 12.45 — Шэнэ һонин. 15.10— Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 16.40 — Арадай инструментнүүд дээрэ наадагшадай бүхэроссиин хоёрдохи конкурсын лауреат А. Зайкин наадаха (баян).

Улаан-Үдэ. 17.15— «Байгал» — программа.

Орбита. 17.45 — «Ши хүүли мэдэнэ гүш? — эрхэ тухай хөөрэлдөөн.

Улаан-Үдэ. 18.15 — «Буряад орон-81» (буряадаар). 18.55— «Адресат: ТВ». 19.10 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 19.20 — «Саян». «Хүдөөдэ эршэтэ ажалай хаһа эхилэнхэй».

Орбита. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00— — «Звучит арфа» — фильм-концерт. 20.10 — «Ороной таряалан дээрэ». Казахстанда орооһо таряа зөөлгые эмхидхэлгэ тухай. 20.25 — «Всем спасибо» — уран һайханай телефильм түрүүшынхеэ харуулагдаха. 22.00 — «Время». 22.35 — «Искусствын уран бэлигтэн». Софико Чиаурели. 23.50 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 00.05 — Хари гүрэнүүдэй эстрадын аялга дуунууд».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 13.00 — «Ленинград шадархи Тарасово» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 —«Мустай Каримай уран шүлэг». 13.40 — Түүхэ. 7 кл. «Манай Эхэ ороной газар дайдада байһан эртэ урдын гүрэнүүд». 14.10 — «Одо мүшэдые уншагша» — тележурнал. 14.55 — А. С. Пушкин. «Капитанская дочка». 7 кл. 15.25 — Түүхэ. 4 кл. «Чудска нуур дээрэ болоһон байлдаан». 15.50 — «Уран зохёолшод В. И. Ленин тухай» М. Прилежаева хөөрэхэ. 16.20 — «Эртэ урда сагай Русиин искусство» (1-дэхи дамжуулга) 16.50 — «Войди в мой сад» — баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «А[...] тай айлшан» — киноочер[...]

Орбита. 17.15 — «Мо[...] ба москвагайхид».

Улаан-Үдэ. 17.45 — «[...] жегэй дуунууд» — филь[...] церт.

Орбита. 18.15 — «Хам[...] эбтэй зэтэй бүлэ». 18.45 [...] Шүлэгүүд.

Орбита. 19.55 — Д[...] гын программа. 20.00 — [...] ногоор аяншалагшадай [...] 21.00 — «Амгалан нойрс[...] багашуул». «Самый мален[...] дождик» — мультфильм. 21[...] — Уһанай спортоор Европ[...] чемпионат. 21.45 — «Арад[...] аялганууд». 22.00 — «Врем[...] 22.35 — «Одни среди [...] ков». (5-дахи сери) (Болга[...]

СУББОТО, 12

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 — «АБВГДейка». 10.30 — «Түрэлхид, таанадта». 11.00 — «Эрхим һайн зд бараа элбэгээр үйлэдбэрилхэ».

Улаан-Үдэ. 11.30 — Холо, ойрын һонин (буряадаар). 11.45 — «Хүдөө ажахы» — киножурнал.

Орбита. 12.00 — «Спортлотогой» 37-дохи тираж. 12.10 — «Һолонго» «Эфиопиин дуунууд» гэһэн арадай творчествын уласхоорондын IV фестиваль.

Улаан-Үдэ. 12.50 — Хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга. 13.30 — «Зохёохы ажал тухай» (буряадаар).

Орбита. 14.10 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 15.15 «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.30 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубогта хүртэхын түлөө. Хахад финал. Канадаһаа дамжуулга. 17.30 — «Семеро смелых» гэжэ уран һайханай фильмын табигдаһаар 45 жэлэй ойдо. 19.00 — Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 19.45 — Мультфильм. 20.00 — Хоккейгээр уласхоорондын мүрысөөн. Канадын кубогта хүртэхын түлөө хахад финал. Канадаһаа дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35 — «Раймонд Паулстай уулзалга». Хүгжэмтэ дамжуулга. 23.50 — Уһанай спортоор Европын чемпионат. Югославиһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 14.10 — «Агууехэ ерээдүй тээшэ дабшаха замай эхиндэ» — баримтата фильм.

Орбита. 15.20 — «Һүүлшын хабарай хаһаар» — фильм-концерт. 15.45 — «Баатаршалга». Совет гвардиин 40 жэлэй ойдо. 16.15 — «Юун? Хаана? Хэзээ?» — телевикторина. 17.15 — «Даймохо[...] фильм-концерт. 17.45—Уһ[...] спортоор Европын чемпио[...] Югославиһаа дамжуулга. 1[...] — А. Н. Островский. «Сне[...] да не греет» — СССР[...] Гүрэнэй академическэ Б[...] театрай фильм-зүжэг. 20.[...] «Хүгжэмтэ киоск». 21.00 [...] «Амгалан нойрсогты, ба[...] шуул». «Дюймовочка» (1-[...] дамжуулга). 21.15 — «Эн[...] энхын булан» — эрдэм д[...] рүүлгын фильм. 22.00 —«Вре[...] мя». 22.35 — «Хочу понять[...] уран һайханай фильм. (1, 2 [...] ринүүд).

Редактор Р. Б. ГАРМ[...]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-95, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63 фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Госу[дар]ственного комитета Бурятской АССР [по] делам издательств полиграфии и [книж]ной торговли.
Н-03594. Заказ № 206. Индекс [...]